БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 187 (9942) | 1962 оной августын 9, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...РТИ БОЛОН АРАДАЙНГАА ҮМЭНЭ ҮНЭН СЭХЭ БАЙХА

...мунизмын материально-...ской үндэһэ һуури бай-... ба шэнэ хүнүүдые хү-...улхэ гэһэн шухала зо-...уудые шиидхэжэ байха-... манай парти хүтэлбэрил-...элмэрилэгшэдтэ, тэдэ-...ал ябуулгын арга дүрэ ...улха тухай улам ехэ ... табидаг болонхой.

...ээ гүрэн түрын аша ... бүхы юумэеэ зорюулан ...буулгаа хэхэ, үдэр бү-... ажалые оронойнгоо ... зорилгонуудтай шада-... холбон ударидаха гээ-...утэлбэрилэгшэ бүхэнэй ...а шэнжэ шанар байгаа ...үнөө энэнь улам ехэ уд-...артай болоно бшуу. До-... жэлэй даабаринуудые ...татайгаар дүүргэхэ, мүн ...шленность ба хүдөө ...е саашадань хүгжөөхэ ... хүдэлмэрилэгшэ бүхэн ...аагуур хараха, гүн гүн-...обшолол хэхэ, ажал хү-...идөө үүсхэл эдэбхи гар-...олониитын дүршэл ша-...ида түшэглэхэ ёһотой.

...ониитэ ажалшадые ша-...раар хүтэлхэ, тэдэниие ...лан ударидаха шадаба-... бэрхэ эмхидхэгшэд ...й үедэ урган гараа гэжэ ...оной түрүүшын хахад ...соо республикын арадай ...ые хүгжөөхэ гүрэнэй тү-...үүргэлтын дүнгүүд дээрэ-...эли тодоор харагдана. ...д ороной промышлен-...валова продукци гаргаха ... жэлэйнгээ түсэб 103 ...нт дүүргэө. Колхозууд ... совхозууд хабарай та-...н түсэб үлүүлэн дүүр-...эй. Мяхан, һүн, нооһон, ...эн ехээр абтажа, гүрэндэ ...дагдаа.

...римгой зүрхэтэй, шадаба-...ргэжэлтэй хүдэлмэрилэг-...й хажуугаар мүн түйла-...амжалтаараа дашуурдаг ...д баһал дайралдана. ...хүтэлбэрилэгшэд даал-...һан ажалайнгаа түлөө ...усалгаяа мартадаг, ду-...лнуудаа балардуулха гэ-...олдодог, бүри хэтэрхэдээ ...гохо хэхэ замда ородог .... Июль һарада үнгэрһэн ...С-эй обкомой пленум ... Хяагтын аймагай хүтэл-...эгшэд шанга шүүмжэлдэ ...һэн. Юуб гэхэдэ, эдэнэр ... ажахые хүгжөөхэ хэ-... түйлаһан түрүүшынгээ ...таар тархяа эрьеэд, һа-...а амарһанай гэмээр олон ...гарзалуулһан, һүбайруул-... байгаа. Энэ шалтагаан-... боложо, мяха, һүн гүрэн-...гаар худалдагдаа. «Путь ...ммунизму», Куйбышевай ...жэтэ колхозуудай хүтэл-...эгшэд бэеэ һайрхуулха ...гоор үнгэрэгшэ жэлдэ ...даһан силос дээрээ үшөө ...га гаран тонно силос нэ-... хооһон мэдээ хүргөө һэн. ...эн тухайнь КПСС-эй ...ом ба аймагай гүйсэдком ...жэ байгаа гү? Һайн мэ-... байгаа. Теэд эдээндэ ...о сэгнэлтэ хээгүй, һайрхуу ...удэй амыень татаагүй ...оо.

...н Худанай леспромхоздо ...б дүүргэһэн тухай тоо-...доо тоо нэмэжэ худал мэ-...хүргэһэн ушар гараһан ...а. 1961 оной тоосоондо 3 ...а гаран кубометр барил-... модо нэмэжэ бэшүүлһэн, ...жэлэй нэгэдэхи квартал-...ба мянга шахуу кубометр ... үлүү нэмэжэ худал мэ-... хүргэһэн байба. Гүрэндэ ...а иимэ аашануудайнгаа ... леспромхозой директор ...инов ажалһаа гаргагда-... партийна харюусалгада ...дуулагдаа.

...рэниие мэхэлдэг хүнүүд-...рид сэхээр хандажа, ха-...хэмжээ абаха шухала.

«Мэхэшэд, худалаар хэлэгшэд, харюусалгагүйгөөр шашадаг хүнүүд хадаа манай хоротой дайсан гээшэ»,—гэжэ Н. С. Хрущев заагаа һэн. Элээнэр хадаа үнэн сэхэ байха гэһэн партийна ба гүрэнэй хуули ёһо эбдэнэ, иимэһээ хэрэгтэ ехэ хохидол ушаруулжа болохо байна. Худал хуурмаг мэдээ хүргэдэг, хии талаар шашадаг хүтэлбэрилэгшэдые тэсэлтэй аал? Үнэндөө эдэнэр коммунистын нэрэ хүндые бузарлана бшуу».

Эгээл иимэһээ манай парти, тэрэнэй Центральна Комитет тушаал зэргын хойноһоо дашууран, ямаршье хүсэл оролдолго гаргангүй һайн хүнэй тоодо орохые оролдодог хүнүүдые элирүүлэн сэхэ шууд шүүмжэлхэ хэрэгтэй гэжэ заадаг. Худал мэдээ хүргэхэ мэтын жэгшүүритэ ябадал гаргагшадые эрид шууд элишэрүүлжэ, шанга хэмжээ абаха шухала. «Худал мэдээ хүргэхэ ба түсэб дүүргэлтэ тухай тоосоое хазагайруулһанай түлөө харюусалга дээшэлүүлхэ тухай» Указ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нёдондо жэл гаргаа һэн. «Гүрэнэй тоосоон ба мэдээнүүдтэ тоо зорюута нэмэжэ бэшэхэ, мүн түсэб дүүргэһэн тухай тоосоонуудые зорюута буруугаар хүргэхэ ушар хадаа СССР-эй арадай ажахыда хохидол ушаруулдаг гүрэндэ харша үйлэ хэрэгүүд гэжэ харагдаха, энээндэ гэмтэй хүнүүд 3 жэл хүрэтэр сүлөөгөө хаһагдатараа зэмэлэгдэхэ ёһотой гэжэ энэ Указ дотор хэлэгдэнэ.

Хүниие хэһээхэ, гэмнэхэ гээшэ энэ хэрэгэй имагтал нэгэ талань болоно. Нүгөө талаһаа худал мэдээ хүргэхэ аргагүй, тэсэшэгүй эрхэ байдал хаа хаанагүй байгуулха гээшэ эгээл шухала хэрэг мүн.

Партийна хүтэлбэриин ёһо гурим шууд сэхээр бэелүүлхэ хэрэгтэй. Мэхэ гохо гаргаха, худал хуурмаг мэдээ хүргэхэ ябадал нэн түрүүн хаана гаранаб гэхэдэ, парти доторой демократи хазагайруулдаг, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл хэдэггүй, мэргэжэл шадабариин, эрдэм һургуулиин зэргээр бэшэ, харин түрэл гаралай, нютагай танил талын зэргээр хүнүүдые томилон табидаг газартал иимэ ушар гарадаг ха юм. Эгээл иимэ газарта бэе бэеынгээ алдууе далдалдаг, билдагуушалха, һаймһарха, бүлэг хүнэй аша туһада бүхы юумэ зорюулха мэтын манай партида харша ябадалнууд гарадаг гээшэ.

Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые зоримгойгоор дэлгэрүүлжэ, ямаршье хэрэгтэ һаань, партийна ёһоор хандаха, хүтэлбэрилхы хүнүүдые зүбөөр шэлэн олохо, парти ба гүрэнэй үмэнэ үнэн сэхэ байхаар тэдэниие хүмүүжүүлхэ, эрилтэ ехэтэй болгохо гээшэ шухала зорилго мүн. Ажахын зургаануудай хүдэлмэриие, гүрэнэй түсэбүүдэй ба социалис уялгануудай дүүргэлтые олониитын зүгһөө хинан шалгаха хэрэгтэй. Олониитэ партийна ба партийнабэшэ ажалшадай үмэнэһөө шалгалта, хиналта һайнаар табибал, олониитын зүгһөө шалгадаг онол аргын хүсэ нүлөөтэй байха бүри алдуу дутагдалнууд, элдэб хазагайралтанууд саг соогоо обёоргдожо, зайсуулагдаха байна ха юм.

Ленинэй эмхидхэхы ёһо гуримые наринаар сахижа байхадаа, манай республикын партийна организаци коммунис байгуулалтын зорилгонуудые улам амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха байна.

...С. Хрущев, Л. И. Брежнев Афганистанай хаан Мухаммед Захир шахтай уулзаба

...ТА, августын 7. (ТАСС). ...мэй урда эрьедэ амаржа ...һан Афганистанай хаан ... зэргэдэ Мухаммед За-...шахтай СССР-эй Ми-...рнүүдэй Соведэй Түрүү-...э Н. С. Хрущев, СССР-эй ...ховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев мүнөөдэр үдын хойно уулзаа.

Уулзалгын үедэ Н. С. Хрущевой, Л. И. Брежневэй болон Афганистанай хаанай хоорондо хани халуун хөөрэлдөөн болоо.

...ютагай управленинүүдтэй холбоогоо бүри һайжаруулха

...ОСКВА, августын 7. ...С). «Россельхозтехника» ... Бүхэроссин нэгэдэл рай-...орондын отделенинүүдые ...хэхэ хүдэлмэри түгэсхэ-... Нютагай үйлэдбэриин уп-...ленинүүдэй бии байһан га-...удта иимэ отделенинүүд ...улагдаа. Россин Федера-...тор хамта дээрээ «Сель-...ехникын» район хооронд... 418 отделени байгуулаг-...

...йон хоорондын отделени-...ай уялгые «Сельхозтехникын» хизаарай болон областиин нэгэдэлнүүдэй дүүргэдэг газарта, тэрэшэлэн Холын Хойто зүгтэ иимэ отделенинүүд байхагүй. Энэ шэнэдхэлгэ хадаа нютагай управленинүүдэй болон «Сельхозтехникын» эмхинүүдэй холбоо барисаа һайжаруулха, колхоз, совхозуудые хүдөө ажахын машинануудаар, барилгын материалнуудаар, элдэб түхеэрэлгэнүүдээр хангаха зорилго бүри түргэн һайнаар шиидхэхэ арга олгохо байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд!

ТАРЯА ХУРЯАЛГАЯА ЭМХИТЭЙ ҺАЙНААР ЭХИЛХЭТЭЕЭ ХАМТА, ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ ҺУЛАДХАЖА БОЛОХОГҮЙ

* * *

ШЭБЭРТЫНХИД ШАЛГАРЬААР

Улаан-Хадын эбэртэ үни сагһаа ажаһуудаг сэлгеэ Шэбэртэ нютагаархин үбгэн залуугүй «Һужаагнай» үргэн ехэ, баян дэлгэр дайда гэлсэдэг. Бэшүүрэй хониной совхозой хүдэлмэришэд һужааагһаа ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл жэлһээ жэлдэ элбэгээр бэлдэжэ абадаг юм.

Мүнөө жэлдэ үбһэ ногооной ургаса хаа хаанагүй ехэ һайн, тиигээд хура бороон орожо, гол горхон үерлэжэ, нуга тохойн зарим сабшалангай уһанда абтабашье, совхозой хүдэлмэришэд наратай сэлмэг, дулаан үдэрнүүдые хүсэдөөр хэрэглэхые оролдоно. Үргэн һужаагай тала дайдые обёорон харабалтнай, олон томо томо һүринүүд аржайлдан харагдаад орхихо.

Үбһэ тэжээл хуряалгын халуун сагта энээнһээ урда жэлнүүдтэ һужаагай үргэн талмайда хэдэн зуун хүн, хэдэн олон морин косилка, тармууршад, бухалшан хөөрсэгэнэлдэн байгша бэлэй.

Мүнөө жэл совхозой механизаторнууд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тулада үбһэ хуряалгын хамаг ажал бүхыдэнь (сабшагдахаһаань эхилээд, һүри болоторынь) оньһожоруулжа, тала дайдые трактор «агтын» хүсэтэ хүнхинөөгөөр зэдэлүүлнэд.

Эдэмнай тус совхозой 1-дэхи отделениин механизаторнууд (эрхилэгшэнь нүхэр Ульзутуев) мүн гээшэл даа. Эдэнэр мүнөө жэл 600 гектар сабшаланһаа урдынхиһаа һураггүй ехэ үбһэ хуряаха түсэбтэй. Отделениин бригадир Санжи Содбоев, тоо бүридхэгшэ Даһзан Дубданов гэгшэдтэй уулзажа хөөрэлдэгдэбэ.

Тэжээл бэлдэлгэ дээрэ нэгэ оньһожоруулагдаһан тракторай звено хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, «Беларусь» «хүлэгые» дүршэлтэй механизатор Илларион Павлов жолоододог юм. Тиихэдэ агрегадай машинистнуудаар Михаил Плюснин, Владимир Самажапов, Цыден Цыренов гэгшэд хүдэлжэ, үдэртөө 18 гектар сабшахын орондо хорин табада хүргэнэ.

Трактораар тармахадаа, Мирон Бологеев шадамар бэрхэ байһанаа харуулна. Тэрэ хадаа сабшагдаһан үбһэ мүр дээрэнь үни удаан хэбтүүлхэгүйе оролдожо, үдэрэйнгөө даалгабари хододоо 100—110 процент дүүргэнэ.

Урдаа нагшуургатай «Беларусь» 4 трактор суглуулагдаһан үбһэ ябуудтань бухаллан түлхижэ, һүришэдэй хажууда асарна. Иимэ нагшуургатай тракторнуудые үнинэй дүй дүршэлтэй болоһон механизаторнууд Яков Степанов, Василий Кузьмин, Иван Игнатьев, Юрий Клочихин гэгшэд шадамар бэрхээр жолоодон, үдэрэйнгөө даалгабариие мүн лэ үлүүлэн дүүргэнэд. Нагшуургаар суглууһан бухалнуудые һүрилдэг тусхай машинаар нүхэр Георгий Болонев үдэртөө 250 центнер хүрэтэр үбһэ сомоно. Иигэжэ ажалай бүтээсые үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлжэ, тэжээл бэлэдхэлгээ тэдэнэр августын 15 болотор дүүргэхэ зорилготой.

Хоёрдохи отделениие эрхилэгшэ Ендон Цыбиков иигэжэ мэдүүлбэ:

— Манай Дабаатын отделениинхид 700 гектар дээрэһээ мүнөө үедэ 2000 центнер үбһэ хуряагаад байна. Эндэ 60 хүн, 2 тракторай агрегат, 4 морин косилка хүдэлнэ. Мүнко Ринчиновэй агрегат үдэртөө 12 га сабшаха даалгабаритай аад, 15 хүргэнэ. Һүри хаялга дээрэ Гомбо Намдаков, Бимба Ринчинов, Цыренжап Цыремпилов, Дугаржап Дашиев гэгшэд онсо шалгардаг.

— Үбһэ хуряалгаяа оньһожоруулха һанаан бии аад, заяан хүрэнэгүй. Юундэб гэхэдэ, трактор болон бусад зэр зэмсэгүүд хүртэнэгүй... Хэрбээ совхозой дирекциин энэ хэрэгтэ ёһотоор анхаралаа табяад байбалынь, бүри һаяар оньһожоруулжа, ажалай бүтээсые нилээд дээшэлүүлхэ бэлэйбди,— гэжэ тэрэ гомдоно.

Гэтэр тэжээл бэлдэлгэдэ хүдэлмэриин хүсэ, хүсэтэ техникые бүрин хабаадуулха талаар эндэхи хүтэлбэрилэгшэд бии арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Эгээл энээнһээ уламжалан, августын 4-нэй мэдээгээр, 5300 га сабшаланһаа миил 1919 гектар сабшагдажа, 12.941 центнер үбһэн хуряагдаад байна.

Тиихэтэй хамта совхозой дирекци, партком, хүдэлмэришэдэй комитет эртын силос даралгада хайша хэрэгээр хандана. Энээниие юугээр гэршэлхэб гэхэдэ, зарим отделенинүүдынь мүнөө болотор мүртэй юумэ хээгүй байһаар. Жэшээлхэдэ, һүүлэй мэдээгээр, 1-дэхи отделенидэ—150 тонно, 2-дохи отделенидэ — 291 тонно, 3-дахи отделенидэ — 200, 4-дэхидэ—370, 6-дахида—100 тонно, тиихэдэ 5-дахи отделенидэ нэгэшье тонно эртын силос дарагдаагүй байһаар.

Саг ошожол байна! Тиимэһээ совхозой дирекци, партком, хүдэлмэришэдэй комитет таряа хуряалгын газаа ороод байхада, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ, силос даралгые эрид шууд түргэдхэхэ талаар зохихо хэмжээ ойрын сагта абаха ёһотой.

Д. Цыденжапов,
манай корр.

* *

Түсэбөө дүүргээшье һаа...

Манай колхоздо эдинсэ ногоогоор элбэг үрэжэлтэ һайн нуга сабшалангай газар тон хомор юм. Энээнһээ боложо, хура бороогүй ганданги жэлдэ адууһа малнай үбһэ тэжээлээр дуталдажа, бэрхэтэй байдал тохёолдодог гээшэ.

Одоол энэ жэлдэ хабар эртээнһээ хойшо хура бороо таһалдаагүй орожо, бүхы сабшалан дээрэмнай бараг һайн ургаса гараа, мүн урдань оройдоо сабшадаггүй добо дошо, хада гүбөөгэй хажуу талашье үдхэн ногоотой.

Элбэг ехээр ургаһан үбһэ ногоогоо нэгэшье гээлтэгүйгөөр хуу сабшажа, хуряажа абахын тула колхозой правлени, партком тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие ямараар эмхидхэхэб, юу хэхэб гэжэ уридшалан һайса бодомжолжо үзөө, зүбшэн хэлсээ.

Нэн түрүүн, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ машина техникын хүсэ һайнаар хэрэглэжэ, үбһэшэдэй ажалые, түлөөһые зүбөөр эмхидхэхэ гэхэ мэтэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулаабди. Бригада, звено бүхэндэ хэды шэнээн үбһэ, ямар болзорто сабшажа, хуряахаб гэһэн түсэб даабари табигдаа. Мүн тэдэнэй дунда социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэһэн байна.

Эдэ бүгэдын ашаар богонихон болзорто 440 гектар сабшагдаад, тэндэһээ 6527 центнер үбһэн абтажа, һүрилэгдэнхэй. Хабартаа уһалһан газарайнай га бүриһөө 20—21 центнер үбһэн абтаа. Тиихэдэ саада тээнь сабшаха газарнай оройдоол 30 гаран гектар үлэбэ. Үнэндөө адууһа малаа бардам хүрэхэ бүдүүн тэжээлээр хангахын тула 3 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэбди.

Тиимэһээ сабшагдажа боломоор нуга сабшалангайнгаа үбһэ абаад лэ һанаа амаршаха бэшэ, харин аргатайл һаань, һайса бэдэржэ, ой модоной заха, бургааһанай забһараар ухашалжа, хэрэгтэй үбһэеэ абахабди.

Манай колхозойхид эртын силос даража эхилһээр үнинэй. Мүнөө бригадануудтамнай 600 гаран тонно силос дарагдаа. Эдэ үдэрнүүдтэ силосэй ургамал хуряахаар таарулагдаһан 4 комбайн, мүн силосэй 4 комбайн хээрын ургамал сабшажа байнхай. Хамта дээрэ 10,7 мянган тонно силос дараха зорилготойбди.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ хүдэлжэ байгшад бултадаа шахуу оролдосотой һайнаар, эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Оньһон машинаар үбһэ һүрилхэ, сабшаха, хуряаха ажалдаашье ябахадаа механизаторнууд П. Н. Кушнарев, К. П. Травкин, Н. Ф. Кушнарев гэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Тэрэшэлэн гэрэй эзэн эхэнэр В. А. Сластина, үндэр наһатай үбгэн Е. В. Назаров болон бусадые дурдамаар.

Иигээд удахагүй үргэн ехэ таряалан дээрэмнай халюуран долгилжо байһан тарянай баян ургаса эдеэшэжэ, амяарлан хадажа эхилхээр болохонь. Таряа хадалгын эхилтэр хэрэгтэй үбһэ тэжээлээ бэлэдхэхын тула оролдонобди.

Г. Яковлев,
Тарбагатайн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

ЖЭЛ ХАХАДАЙ ТЭЖЭЭЛ

ТУРУНТАЕВО. (Телефоноор абтаба). Һүүлэй арба гаран үдэр соо хура бороогүй, наратай сэлмэг байжа, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри нилээд урагшатай һайнаар ябажа байна.

Манай колхозойхид үнгэрэгшэ 10 хоног соо горьтойхон газар сабшажа, 5 мянга гаран центнер үбһэ һүрилжэ абаа. Харин бүхы дээрээ 17 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, 10,2 мянган центнер эрхим шанартай үбһэ һүрилөөд байнабди. Тэрэнһээ газаа тээ сабшагдаһан, мүн тармагдаһаншье үбһэн үшөөл ехэ.

Өөһэдымнай тооложо үзэхэдэ, саашадаа машина техникэ, мори унаа болон хүдэлмэришэдэйнгөө хүсэ зүбөөр элсүүлжэ, бүри шангаар хүдэлөөд байбал, хура бороогой һаатуулаагүй һаа, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө августын 15 болотор сүм дүүргэхэ аргатайбди. Теэд гансахан түсэбтэ хараалагдаһан газарайнгаа ногоо абаад, һанаа сэдьхэлээ амаржа болохогүй ха юм. Иимэ элбэг ехээр ургаһан үбһэ ногооe хүсэд сабшажа абангүй хагдараaха болоо һаамнай, яашье зохихогүй бшуу. Тиимэһээ манай артелиинхид 17 мянган центнер абаха түсэбөө дүүргээд, олонхи машина техникээ таряа хуряалга, силос даралгада табяад, зарим трактор, косилка, мори унаагаараа ойн модо, бургааһанай заха, соорхой соогуур, уһанай арал ольтирог дээгүүрхи ногоо хагдаратарань сабшажа абахабди.

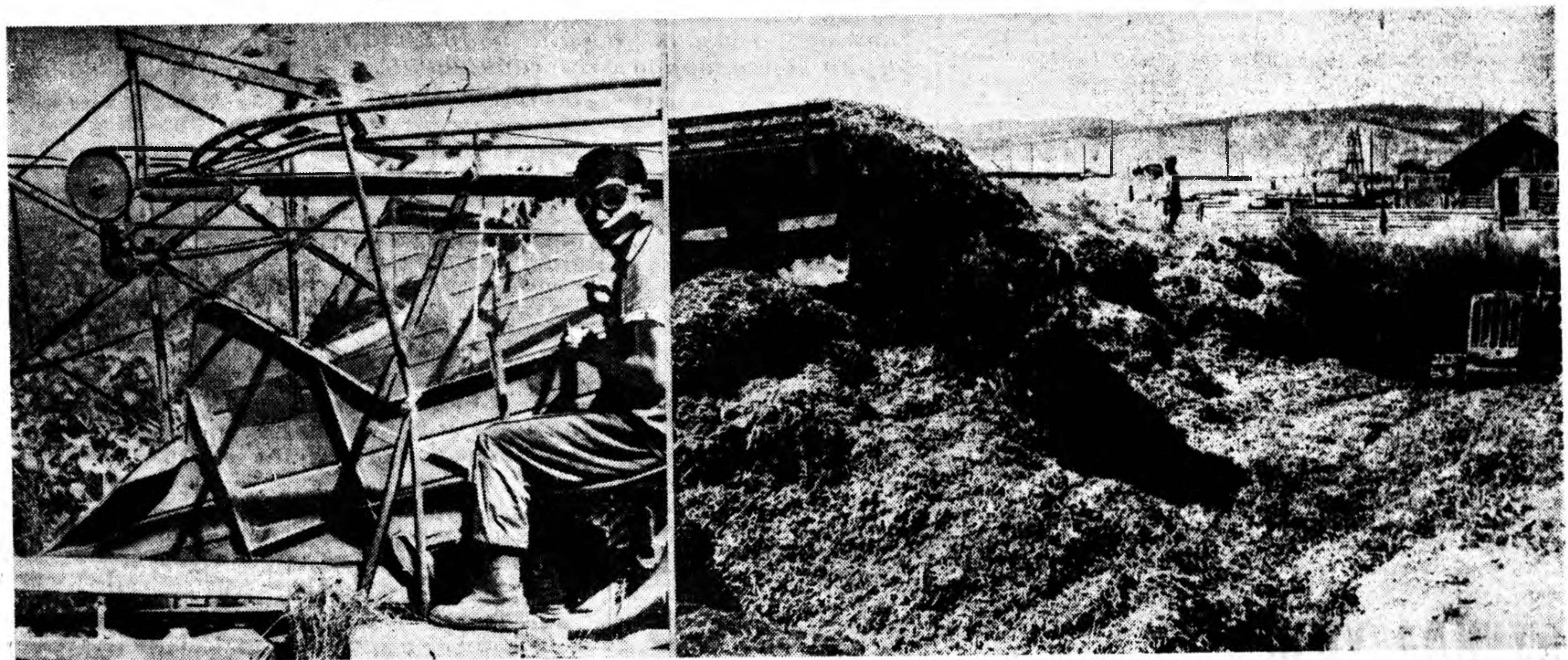
Энэ арга боломжые зүбөөр хэрэглээд байбал бүхы дээрэ 20 гара мянган центнер үбһэ сохом лэ хуряаха байхабди. Мүн хээрын элдэб ургамал ногоо, хара таряа, обёос, зелёнко, наран сэсэг гэхэ мэтын холисые сабшажа, хамта 2265 тонно силос даранхайбди. Иигээд удахагүй кукурузынгаа ургаса хуряагаад, силос даража захалхамнай.

Бидэ энэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ тусхай звенонуудые эмхидхээд, тэдэнэй ажалай түлөөһые сабшажа, хуряажа, соможо абаһан үбһэнэйнь хэмжээгээр үгэдэг болообди. Энээнэй ашаар үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри урда урдынхиһаа урагшатай һайн ябажа, үбһэншье шанартайгаар, ехээр абтаад байна.

Эндэ хүдэлжэ байһан звенонуудай дундаһаа Георгий Артемьевэй даадаг звеногойхид бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Тэдэнэр булта үдэр бүриингөө даабариие хододоо 150 — 200 процент дүүргэдэг.

Манай колхозойхид сагай уларилай таатай зохид байһаниие һамбаашалан, адууһа малдаа жэл хахад соо бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхын түлөө эршэмтэй шангаар хүдэлнэ гээшэ.

А. Шатов,
Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой түрүүлэгшэ.

Хүдөө ажахын институтадай һуралсалай туршалгын ажахын хоёрдохи отделени (Гурульба) наран сэсэгээр силос уржадарһаа даража эхилээ. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) силосно комбайнай машинист—институтадай студент Владимир Беломестных үнеэдэй фермын дэргэдэ силос даража байна. А. МАНТАЕВАЙ фото.

Матвей Жилин Кабанскын аймагай Шергинэй совхозой түрүү гахайшадай нэгэн юм. Энэ нүхэрнай ажалдаа эрхим амжалта туйлажа гансашье совхоздо бэшэ, бүхы аймаг соогоо мэдээжэ болонхой. Ц. ТЫХЕНЭВЭЙ фото.

Магтуулхал мүрөөрөө магтуулна

Хүдэлмэришэдэй һуурин — Каменск тосхондо ойро зуураар ерэһэн гү, али ходо ажаһуудагшье хүн:

—Хүнэй дура татама хушан шарахан хилээмэ, хоншуу һайхан халаашa, зөөлэн нүмпэгэр сдобонуудые хэн баридаг юм ааб?— гэжэ, сайлаха үедөө магазин дэлгүүрээр ябахадаа һанадаг ёһотой.

Мүнөөнэй гуримаар оньһожоруулагдаһан хилээмэнэй № 5 заводой урдаа хараха мэргэжэлтэд Ульяна Коновалова, Елена Тюриханова, Валентина Шкрат, Нина Перфильева, Клавдия Жилина болон бусадай оролдосо шадабаряар тиимэ амтатай талхан баригдана ха юм. Энэ заводой хүдэлмэришэд продукциин эрхим шанар туйлахынгаа хажуугаар дүрбэдэхи кварталда республикын Министрнүүдэй Совейэй гурбадахи шанда хүртэһэн, байгша оной түрүүшын гурба һара соо мүн лэ түсэбөө үлүүлһэн һайшаалтай.

Эбтэй һайхан энэ коллектив коммунис ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

Н. Бочкин.

Коммунизм ба соёл болбосорол

(Үгэсхэл. Эхиниинь августын 7-8 номернуудта).

КОММУНИС СОЁЛ БОЛБОСОРОЛ МҮНӨӨ БАЙГУУЛАГДАЖА ЭХИЛЭЭ

Коммунизмые үргэн далайсатайгаар байгуулха үедэ соёл болбосорол удха маягаараа ямар байха юм гээд хаража үзэе.

КПСС-эй шэнэ Программа соо иигэжэ уншанабди: «коммунизмын илалта туйлахын түлөө тэмсэлдэ соёл сургалай хүдэлмэри бүри хүсэтэй эрхэ нүхэсэлынь болоно байна. Общественэй гэшүүдэй ушар ёһо мэдэсын дээгүүр байха тудам коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ, ажалай коммунис түхэл маягуудые, хүнүүдэй хоорондохи шэнэ харилсаануудые хүгжөөхэ хэрэгтэ тэдэнэй зохёон байгуулхы эдэбхинь бүри хүсэдөөр ба үргэнөөр дэлгэрнэ, тиимэ болохолоороо, коммунизм байгуулгын зорилгонууд бүри хурдан түргэнөөр ба амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ».

Соёл болбосорол гээшэ өөрын түүхэтэ замтай, тусхайта хуули ёһотой юм гэжэ элирүүлээ һэмди. Тиимэһээ коммунис соёл болбосорол ямар замаар байгуулагдаха болоноб?

Хэрбээ социалис соёл болбосорол хуушанай буржуазна соёл болбосоролые үндэһөөрнь арсажа, арадай демократическа соёл болбосоролой үндэһэн дээрэ тон шэнээр байгуулагдадаг һаань, коммунис болбосорол гээшэ социалис соёл болбосоролһоо уламжалан ургажа, хүгжэжэ гараха юм. Тиимэ хадань коммунис ёһо болбосоролой шэнжэ шанарые, тэмдэг үзэгдэлые бидэ мүнөө өөһэдөө үзэжэ байнабди. Алишье талаараа тэгшэ хүгжэлтэй — ажалдаа бэрхэ, эрдэм һургуули ехэтэй, бэе задарюунтай, сэбэр сэхэ ябадалтай, арюун сагаан зан абаритай хүнүүд манай үедэ олон лэ болоно байна.

Коммунизмын үедэ хүн зон ажалда даруулхагүй, сүлөө саг ехэтэй байхадаа соёл болбосорол, искусство, эрдэм һургуулида ухамай хүртэлсэдэг, өөһэдөө оюун бэлигэй баялигуудые байгуулалсадаг болоно. Мүнөөшье хараад үзэхэдэ искусствын, соёл болбосоролой университедүүд, арадай театрнууд хаа хаанагүй бии болоно байна. Манай Буряад нютагташье тиимэ шэнэ үзэгхэлэн олон бии.

Коммунизмын соёл культура хадаа,— гэжэ Программа соо хэлэгдэнэ,—дэлхэйн культурын бии болгоһон бүхы эрхим юумын дээжые шэлэжэ абаад, саашадань хүгжөөдэг хүн түрэлтэнэй соёл культурынгаа талаар хүгжэлтын шэнэ дээдэ шата мүн. Энэмнай общественэй ухаан бодолой баялигай олон янза шэнжэтэй, дэлгэр һайхан байһаниие, шэнэ дэлхэйн дээдэ зэргын үзэл сурталтай ба хүниие хүндэлдэг шанартай байһаниие харуулна. Энэ хадаа ангигүй общественэй, бүгэдэ арадай, бүхы хүн түрэлтэнэй культура болохо байна».

Бүхы хүн түрэлтэнэй соёл культура гээшэ үндэһэ яһатан бүхэнэй оюун бэлигые согсолон бэедээ шэнгээхэ, үндэһэ яһанай маяг шэнжэгүй болохо гэһэн удхатай. Иимэ саг хэды үдышье һаань, үндэһэ яһанай соёл болбосоролойнь маягаараа адлирхуу дүтэ болоно эхилһэн ябадалые мүнөө өөһэдөө гэршэлжэ байнабди. Жэшээлхэдэ, буряадай литература болон искусство эгээ түрүү арадуудай туйлалтые бэедээ шэнгээжэ, роман, повесть, оперо, балет гэхэ мэтын урдань үгы байһан юумэнүүдтэй болоод байна. Буряад арад бусад арадуудтай оюун бэлигэй баялигуудаараа ходо андалдажа, хубаалдажа байна. Буряад уран зохёолшодой, композиторнуудай зохёолнууд совет олон янзын үндэһэ яһатанай соёл болбосоролой баялиг болоно.

Соёл болбосоролой үндэһэ яһанай илгаае түрэлхи хэлэн гол түлэб харуулдаг. Теэд хэлэнэйнь талаар гайхалтай шэнэ юумэн бии болоно байна. Манай ороной арадууд түрэлхи хэлэнһээ гадна, бултанай ойлгохо хоёрдохи түрэл хэлэтэй болоо. Энэ хэлэниинь ород хэлэн болоно. Тиихэдэ ондоо яһатан байбашье һаа, түрэлхи гансал ород хэлэтэй хүнүүд, илангаяа залуушуул соо олон байна. 1959 оной хүн зоной бэшэлгын дүнгүүдһээ харахада, хото городто һуудаг буряадуудай 20 шахуу процентнь түрэлхи хэлэмни ород хэлэн гэжэ бэшүүлһэн байба.

Зүгөөр элдэб арадуудай соёл болбосоролой үндэһэ яһанайнь маягай хүгжэн ургажа, бэе бэедээ дүтэ болоно байһан оло-олон баримтанууд дээрэһээ, үндэһэ яһатан гээшэ мүнөөнһөө эхилээд нэгэдэжэ байна гэхэ болоо һаа, тон буруу бшуу даа. КПСС-эй Программа соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Үндэһэ яһатанай хоорондохи илгаа, илангаяа хэлэнэй илгаа, ангинуудай илгаада ороходоо бүри үни удаан саг соо байха болоно.

Иигээд байхадаа, коммунис соёл болбосоролой гол удха шэнжэ тодоруулбабди.

Мүнөө соёл болбосоролой талаар гол гол зорилгонуудые хаража үзэлтэй байна.

Хүниие алишье тээшээ дүрбэн тэгшэ болгон коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ гээшэ үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулгын үедэхи соёл болбосоролой хүгжэлтын гол зорилго болоно.

Энэ түүхэтэ зорилго иимэ талануудтай гэбэл:

— Коммунис ёһоной үзэл бодол батадхаха; хархис үзэлнүүдэй үлэгдэлнүүдые огтолон үгы хэхэ;

— ажал хүүлжэ хүнүүдээ хүмүүжүүлхэ;

— коммунис ёһо заншалай гол ёһонуудые батадхаха;

— арад зоноо улам соёл болбосорол ехэтэй болгохо, эрдэм наукын үндэһэ һуури үргэнөөр шудалуулха, һайн һайхан мэдэрэлтэй, соёл болбосоролой бүхы баялигые хүртэлсэдэг, шамбай шанга бэетэй болгохо;

— арадай гэгээрэлдэ зорюулагдаһан соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудые бүри олон ба һайн болгохо, ном һудар олоор ба һайнаар гаргадаг болохо;

— эрдэм ухаан, искусство, литературые бүри ехээр хүгжөөхэ.

Соёл болбосоролой эдэ ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ совет һургаал угаа ехэ үүргэ дүүргэхэ ушартай юм. Энээнэй тула бүгэдэ арадай дунда һургуули бэелүүлхэ, залуу нүхэдые эрдэм ухаанда һургахадаа хүдэлмэри хүүлжэ хүмүүжүүлхэ шухала. Тиихэтээ хамта манай орон дотор дээдэ һургуули бүри түргөөр хүгжөөхэ юм. Жэшээлхэдэ, хэрбээ мүнөө үедэ дээдэ һургуулинуудтамнай 2 миллион 600 мянган хүн һуралсадаг һаа, 1980 ондо дээдэ һургуулинуудай студентнүүдэй тоо 8 миллион шахуу болохо байна. Энэ ёһоор мэргэжэлтэдые, эрдэмтэдые бэлэдхэлгэ айхабтар түргөөр бүтээгдэхэ болоно.

Коммунизм байгуулгын үедэ эрдэм наукын үүргэ тон ехэ болоно. «Научно-техническэ угаа ехэ дэбжэлтын болоно байгаа манай үе сагта эрдэм наукын туйлалта түсэбэй ёһоор, бүхы талаарнь хэрэглээгүй һаа, общественэй болон тус тус хүнүүдэй хүгжэхэ аргагүй юм»— гэжэ Н. С. Хрущев хэлэнэ.

Эрдэм наука бүхы талаараа улам ехээр хүгжэжэ, общественэй үйлэдбэриин хүсэнүүдэй нэгэн болохо юм. Энэ хадаа эрдэм наука, тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэд, фабрика заводой, колхоз, совхозой хүдэлмэрилэгшэдтэ адли общественэй баялигуудые бии болголсохо гэһэн удхатай.

Үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулжа байхада хүнүүдэй оюун ухаанай, уран һайханай эрилтэ тон ехэ болоно. Тиимэһээ совет литература ба искусство хурдан түргөөр хүгжэн һалбарха юм.

Зай, соёл болбосорол тушаа энэ бишыхан хөөрэлдөөнэйнгөө дүн гаргахада, коммунизм болбол хүн түрэлтэнэй оюун бэлигэй барагдашагүй хүсые үргэнөөр хүгжөөжэ, соёл болбосоролой эгээн дээдэ шата, орьёл орой мандуулха болоно.

Ц. ОЧИРОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волго-Донской суднаар ябалгын каналай ашаглалгада үгтэһөөр 10 жэлэй ойдо. Зураг дээрэ: Ростов-на-Дону городһоо Москва орожо ерэһэн «Лев Доватор» гэжэ экскурсионно дизель-электроход нэгэдэхи шлюзэй камера соо ороод ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮБДЭТЭЙ АЙЛША...

Шарабтар улаан будагтай, хажуу галадаа «Автолавка» гэжэ аржыса бэшээтэй машина сэл ногоон сабшалангай захаар шуран хурдаар тэгүүлнэ.

Сэлэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой табадахи комплексно бригадын Хара Нуурай сабшалан дээрэ ажаллажа байһан үбһэшэд дүтэлжэ ябаһан автолавка харахадаа, олиггүй ханамжатай:

— Оо, айлшад-наймаашаднай саг дээрээ морилбо,—гэлсэнэд.

Үбһэшэдэй үдэрэйнгөө хоолдо суглархада, автолавкын шофер-наймаашан Владимир Владимирович Шкутко сагаан фартук зүүнхэй, ялайтар аршаһан шэгнүүр урдаа табинхай үбһэшэдые урин налагайгаар угтаба.

Хүрзэ һахалтай шэмээшэг үбгэн Михаил Ефимов гэгшэ наймаашантай мэндэшэлэлсэхэ зуураа:

— 43-дахи размерэй кирзовэ сабхи байха гү,—гээд һураадхиба.

Байхал даа, эсэгэ,—гэжэ аягайхан дуугараад, Шкутко хэдэн паар кирзовэ сабхиин тооһо аршан байжа, үбгэндэ шэлэжэ абахыень һарбайба. Удаань Владимир Владимирович ногоон сай, саахар, дождевик, тамхи, зуруул, аршуул, алха, дүшэ, бүлюу гэхэ мэтэ шухала эд хэрэгсэлнүүдые, эдээ хоолой зүйлнүүдые колхознигуудта наймаалба.

— Таамнай хаанаһаа хаана хүрэтэр ябахатнайб?—гэжэ энэ нүхэртэ хандахада, маршрудайнгаа хуудаһа харасагаан байжа:

— Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үшөө гурбан хоног ажаллахаб. Ушар юуб гэхэдэ, энэ томохон ажахыда аяар 30 гаран бригада, звенонууд үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ байна бшуу. Юрэдөө, сэхыень хэлэхэдэ иимэ халуун хаһын ороод байхада, бидэнэр, худалдаа наймаанай хүдэлмэришэд, амараа хараад һууха ёһогүй, харин ниитын малай үбһэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлэдхэхэ тэмсэлдэ хүдөөгэй... шадтай нэгэн хамта... бролсожо, өөһэдынгөө... тые нэмээлсэхэ арюун... тайбди,—гэбэ.

Нээрээшье залуу ... нист Владимир Шкутко худалдаа наймаанай ... шүүлэй зэргэдэ ябалса... рэ үбһэ хуряалгын эх... һээ хойшо наймаагаа һ... жэ, ажалшан зоной хү... айлшан болонхой.

Шкутко шэнги ажал... дамараар эмхидхэжэ, ... шэд болон малшадые ... раагаар хангажа байһа... маашад Сэлэнгын айм... союзда олон юм. Жэ... дэ, Ноёхон, Юрөөгөө... балтнай, автолавкын ш... наймаашан Георгий Пе... Коломин тухай һайш... халуун үгөөр дурдаха. ... шэлэн наймаашад Н... Жданов, Суслова гэгш... лэ тушаалта ажалда... сэхээр хандажа, олоно... да хүндэтэй болонхой.

Юрөөгэй сельпо (ту... шэнь О. З. Малофеева)... шадай, үбһэшэдэй дун... маашангүй ларегуудые ... хэхэ талаар баян дүй д... тэй. Юрөөгэй сомоно... Марксай нэрэмжэтэ ко... малшад аяар 40 гаран ... газарнуудаар байрла... дэниие эд бараагаар х... гээшэ амархан хэрэг ... Тиимэһээ тус сельпого... лени нүүдэл наймаа эм... хэһээ гадна, холын м... үбһэшэдэй байрладаг-... то, Талын Булаг, Хү... Бэрхэ Дабаан, Хөөбэй... нютагуудта наймаа... ларегуудые эмхидхээ. ... дабһа, зуруул, сай, ... лапшаа, консервэ боло... хэрэгсэлнүүд элбэг бай...

Байгша оной доло... соо наймаашангүй иим... гуудта 3 мянган ту... эд бараан наймаалаг...

Р. Бал...
манай ...

Гомдолой бэшэ, баярай дэб...

Хүрьбын леспромхозой столовын гомдолой дэбтэрые ирабалтнай, бэшэгдэһэн хуудаһан лэ бүхэндэнь баярай үгэнүүд... Хоол эдеэнэйнь амтата, шэмэтэйе, хүдэлмэрилэгшэдэйнь шадамар һайниие, газаа зосоогүй тэндэхи ариг сэбэрые олон хүнүүд урмашан тэмдэглээ. Тэдэнэй дунда газарай дарасые бэдэрдэг геолог, Дээдэ Хүрьбын хонишон, нютагай больницын эмшэн, залуушуулай газетын корреспондент болон бусад үнэн сэдьхэлһээ столовые даагша Харитинья Мартынова, ... шанагша Мария Дю... буфедэй наймаалагша ... Афанасьева гэхэ мэтэ ... мэрилэгшэдтэ баяр бая... хүргэжэ, саашадаа бүр... амжалта түйлахыень ... байха юм.

Зоной эрилтые шада... һайнаар хангаха гэһэн ... гоор Хүрьбын бэрхэ то... ажалаа улам нарин... Мүнөө тэндэ городо... дутуугүйгөөр торт бари... лоо.

В. Базарж...

НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД

Манай орондо үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулха программа бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадай депутадуудай Соведүүд шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Тиихын тула Соведүүд хадаа өөһэдынгөө ажал ябуулгые мүнөө үе сагай эрилтэтэй зохилдуулан шэнэдхэн хубилгаха, эдэбхи үүсхэлээ улам дээшэлүүлхэ уялгатай. Энэ талаар хүдөөдэхи нютагай Соведүүдэй үүргэ болон харюусалга бүришье ехэ.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада долоон жэлэй түсэб эгээл түрүүшын аад, дайшалхы һуури эзэлнэ. Ушар иимэһээ долоон жэлэй хараа түсэб бэелүүлхын түлөө Соведүүдэй, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй хэхэ юумэн ниилээд ехэ. Хүдөө ажахыгаа улам саашань түргэнөөр хүгжөөхын тулада нэн түрүүлэн газараа ашатуһатайгаар ашаглаха, таряалангай газарай хубаарилгые эрид хубилгаха зорилго табигдана. Энэл хэрэгые нютагай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд мэргэжэлтэдтэй, хүдөө ажахы дээрэ дүй дүршэлөөр баяжаһан хүнүүдтэй, нютагай үйлэдбэриин управлениинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэй нэгэн хамта хүсөө нэгэдхэн ударидан эрхилхэ ёһотой.

I.

Хүдөө ажахые саашадань амжалтатайгаар хүгжөөхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленум айхабтар ехэ удха шанартай. Тус Пленум дээрэ элидхэл хэхэ зуураа, нүхэр Н. С. Хрущев хүдөө ажахын мүнөө үеын байдал тушаа тодорхойгоор хэлэжэ үгөө һэн. Тиихэ зуураа тэрэниие улам саашадань хүгжөөхэ харгы зам заагһан, арга боломжонуудые гүйсэд элирхэйлһэн байна. Хүн зоной үдэр бүриин эрилтэ хэрэглэмжые хүдөө ажахын продуктнуудаар гүйсэд дүүрэн хангаха зорилготойгоор хүдөө ажахыгаа эршэтэй түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ партиин, арадай хойшолуулашагүй зорилго мүн гэжэ Пленум тогтоол соогоо тодорхойлоо.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй үндэһөөр хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэ эрид хубилгагдажа, шэнэ түхэлэй органууд байгуулагдаа. Тэдэнэр мүнөө колхоз, совхозуудаа тодорхойгоор, шэнэ үеын эрилтын ёһоор хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ эрид шууд, эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсоод байна. Управлениинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд суглаа зүблөө татажа, саарһа захиралта гаргажа байхын орондо сэхэ ажахынууд, фермэ, бригаданууд дээрэ гаража, эмхидхэхы хүдэлмэри ябуулдаг, ашатай туһатай хүтэлбэри хэдэг болоо. Энэ ушарые үнгэрһэн дүрбэн һарын зарим тэды дүнгүүд гэршэлжэ үгэнэ.

Мэнэ һая болотор лэ партиин райкомууд, аймгүйсэдкомууд хүдөө ажахын хүдэлмэриин ябасые шалгахын түлөө колхозой түрүүлэгшэнэрые, совхозой директорнуудые, мэргэжэлтэдые хирэ хирэ болоод лэ суглуулжа, ажал хүдэлмэриһөөнь һамшаадаг байһаниинь мэдээжэ. Харин мүнөө үйлэдбэриин талаар али олон даабаринуудай дүүргэлтые управлениинүүд өөһэдынгөө хүсөөр хинан шалгадаг, хүтэлбэрилдэг болоо. Урдань партиин райкомууд, аймгүйсэдкомууд техникэ, барилгын материалнуудые хубаарилха, совхоз, колхозуудые материально-техническэ талаар хангахаһаа захалаад, энээндэ хабаатай эли олон жэжэ асуудалнуудые шиидхэдэг байгааб? Мүнөө энэ хэрэгые «Союзсельхозтехникэ» нэгэдэлэй эмхи зургаанууд бэе дээрээ даажа абанхай.

Аймагуудай хүтэлбэрилхы органууд хадаа колхозуудай үйлэдбэриие түсэблэхэ, тэдэнэй үйлэдбэриин болон финансова түсэбүүдые хаража үзэхэ, баталха уялгатай байгаа. Харин мүнөө энэ хэрэг ябуулгые үйлэдбэриин управлениинүүдэй мэргэжэл түгэс агрономууд, зоотехнигүүд, ветеринарна врачууд, инженернүүд, экономистнууд шадамар бэрхээр шиидхэжэ шадаха бшуу. Гадна эдэ мэргэжэлтэд, колхоз, совхозуудай ажахы, үйлэдбэринь хэр зэргээр, хэр зүбөөр эрхилэгдэжэ байнаб гэжэ ажал ябуулга дээрэһээнь хаража, шэнжэлжэ, хэрэгтэй сагтань али болохо туһаламжа үзүүлжэ байха уялгатай.

Иимэ болоод байхада, хүдөө ажахы дээрэ шэнэ гуримтай эмхидхэлэй байгуулагдаад байхада аймагай эмхи зургаанууд юу хэхэ ёһотой болоноб? Тэдэнэй эгээл гол шухала уялгань хадаа колхоз, совхозуудай үйлэдбэри тушаа онсо анхаралаа хандуулха хэрэг болоно. Хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ гээшэ нэн түрүүлэн кадрнуудые бэлдэхэ, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые ажалдаа коммунис ёһоор хандадаг болохоор хүмүүжүүлхэ, тиигэжэ үдэрһөө үдэртэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абаха ябадал болоно.

Коммунизм байгуулха үедэ Соведүүдэй үүргэнь улам дээшэлхэ юм. Эдэ Соведүүд бүгэдые эблүүлһэн арадай эмхи, арадай нэгэдэлэй бэелэл мүн. Гүрэнэй болон олониитын эмхинүүдэй шэнжэнүүдые бэедээ зохилдуулан харуулһан Соведүүд саашадаа улам ехээр олониитын эмхинүүд болоно байна. Тэдэнэй ажал ябуулгадань арад зон олоороо сэхэ хабаададаг.

(КПСС-эй ПРОГРАММАҺАА).

Түрүүшүүлэй ажал хүдэлмэри дээрэ туйлаһан эрхим һайн амжалтануудые жэшээ болгон, эрдэм ухаанай туйлалтануудта, түрүү дүй дүршэл, оншо аргануудта кадрнуудые һургаха гээшэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин гол шэглэлынь байха ушартай. Тиихэ зуура колхоз, совхозуудаа дүй дүршэлтэй болоһон эмхидхэгшэд болон мэргэжэлтэдээр хангаха гээшэ мүн лэ шиидхэхы удха шанартай. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрхилхэ хэрэгтэ агрономууд, зоотехнигүүд, инженернүүд болон бусад мэргэжэлтэдые эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадуулдаг болгохо, тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ ябадал тушаа оролдохо ёһотойбди. Иимэнүүд уялга нютагай Соведүүдэй урда табигдана.

II.

Буряадаймнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые омог баяртайгаар угтан абаа. Республикын колхоз, совхозуудай үйлэдбэри һайжаруулха, ажалай түлөөһэ гуримшуулжа, нэмэлтэ түлбэри үргэнөөр хэрэглэжэ, колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые материальна талаар урмашуулха гэһэн шухала хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байна.

Парти, правительствын манай республикада онсо анхаралаа хандуулжа, ехэ туһаламжа үзүүлһэнэй ашаар хүдөө ажахымнай һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд урагшаа дабшаа гээшэ. 1953 онһоо хойшо 356 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдээ, тиигэжэ шэниисэ, кукуруза гэхэ мэтэ баян ургаса үгэдэг ургамалнуудые ехээр тариха арга боломжотой болообди. Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха талааршье зарим тэды ургалта бии. 1953 онойхитой сасуулбал, саахар болгохоор таригдаһан свёкло гүрэндэ худалдалга 262 процентээр дээшэлээ. Тиихэдэ энэ хугасаа соо хартаабха худалдалга 124 процентээр, овощь—138 процентээр, мяха (амидын шэгнүүрээр) —200 процентээр, һү—231 процентээр, нооһо—357 процентээр, үндэгэ—317 процентээр ехэ болоо.

Гэбэшье эдэ туйлалтануудаараа бидэ һанаагаа амарха ёһогүйбди. Мүнөө үедэ абажа байһан мяха, һүнэймнай хэмжээн тон бага, хангалтагүй байна. Энэ ушар гол түлэб малай тоо толгойн олошороогүйһөө болоо. Сэхынь хэлэхэдэ, хонин һүрэгнай, эбэртэ бодо малнай һүүлэй 2—3 жэлэй туршада балай ехээр олон болоогүй, үнгэрхэдөө зарим газарнуудаар хорошоһоншье баримтанууд бии.

Ниитымнай малай үдэсэгүйн гол шалтагаан юуб гэхэдэ, малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абанагүйбди, газараа эзэн ёһоор эдлэнэгүйбди, малшадай ажал материальна талаараа һайнаар урмашуулагданагүй. Энэ дутагдал илангаяа хонин ажал дээрэ тохёолдоно. Энээнһээ болоно, хонин һүрэгэймнай тоо жэл бүри арбаад процентһээ дээшэ нэмэнэгүй, 100 эхэ хонин бүридэ 50—60 хурьга абанабди, олоор үхүүлнэбди. Хонин ажалда хайша хэрэгээр хандадагһаа болоно, энэ жэлдэшье хохидолтойбди. Январь, февраль һаранuудта бүхы эхэ хонидоо түрүүлдэг болохо гэжэ нёдондо ехэ хүдэлмэриин хэгдэһэншье һаа, мүртэй юумэ туйлагдаагүй байна. Хахад жэлэй дүн хаража үзэхэдэ, республикымнай колхоз, совхозууд 100 эхэ хонин бүриһөө 67 хурьга абажа, 58-ыень түлжүүлһэн байна бшуу. Тиихэдэ Сэлэнгын, Хяагтын, Зэдын, Хориин, Яруунын аймагуудта эхэ хонидойнь 40 процентнь түл үгөөгүй, һубайршоо.

Эгээ мүнөө үедэ хонин ажал дээрэ тон харюусалгатай үе ороо. Үбэлэй эртын хурьга абаха зорилгоор эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгэ хаа хаанагүй эхилхэ ёһотой. Нёдондонойнгоо алдуу эндүүе дабтахагүйн түлөө энэ шухалын шухала хэмжээ ябуулгые эрхим шанартайгаар, эзэн ёһоор эрхилхэ хэрэгтэй. Энэ хэрэгтэ нютагай Соведүүд, илангаяа аймгүйсэдкомууд хам оролсожо, хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгые шанга хиналта доро абаха уялгатай. Тиихын тула депутадууд, саг үргэлжын хүдөө ажахын комиссинууд энэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

III.

Хүдөө ажахын продуктнуудые ойрын сагта ехээр абадаг болохо зорилготойгоор КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мяха, тоһо худалдан абаха, худалдаа наймаанда гаргаха сэнгые дээшэлүүлхэ гэһэн тогтоол баталан абаа һэн. Энэ шухала удха шанартай хэмжээн хадаа мал ажалай продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые һаяын сагта гүйсэд дүүрэн хангаха гэһэн зорилго табина. Энэ ушарые совет хүнүүд зүб ойлгожо, үнэн зүрхэнһөө һайшаан дэмжэһэн байна гээшэ.

Коммунис партиин, Советскэ правительствын хараалһан энэ ехэ хэмжээ ябуулгые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө юу хэхэ хэрэгтэйб? Мүнөө үедэ бии байһан угаа ехэ арга боломжонуудые хараадаа абажа, колхоз, совхоз бүхэн мяха, һү болон мал ажалай бусад продуктнуудые улам ехээр абадаг болохын тула тодо һонор түсэб зохёохо, тэрэнээ түрүүшын үдэрһөө бэелүүлхын хойноһоо эрид шангаар тэмсэхэ ёһотой гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет эрилтэ табина бшуу. Ушар иимэһээ аймагай Соведэй гүйсэдкомууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин управлениинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд хадаа ажахы бүхэнэй доторой арга боломжонуудые тон наринаар шэнжэлэн хараха, нягтаар бодожо үзэхэ, тиигээд нэн түрүүлэн 1963 ондо туйлаха хараа түсэбөө тодорхойлхо, тиихэдэнь таряалангай газарай 100 гектар бүридэ 75 центнер, элдүүриин бусад газарай 100 гектар бүридэ 16 центнер мяха ажахы бүхэн хэзээ туйлаха байһыень мүн лэ тодо һонороор тодорхойлхо —иимэ уялгатай болоно.

Буряадаймнай хүдөө ажахын ажалшад парти ба правительствын уряае тон зүбөөр ойлгожо, хүндэтэйгөөр хүлеэн абаад, бодото хэрэгээрээ, ажал хүдэлмэриин эрхим амжалтануудаар харюусажа байна. Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхоз байгша ондо гүрэндэ 2000 центнер мяха худалдаха (энэнь нёдондонойхидо орходоо 600 центнерээр ехэ) гэжэ уялга абаа. Зэдын малшад 1963 ондо 140 мянган хурьга, 11 мянган тугал түлжүүлжэ абаха гэһэн уряа гаргаа. Республикын олохон ажахынууд малайнгаа тоо толгой эрид олошоруулха талаар горьтойхон хэмжээ ябуулганууде эрхилжэ байна. Тиихэ зуура тугал, буруу түргэнөөр түлжүүлхэ, шахан таргалуулха гэһэн хүдэлөөн бүри эршэдэнэ.

Мал ажалые хүгжөөхэ, ашаг шэмыень арьбадхаха хэрэгтэ ... тэжээлэй бааза байгуулга... шиидхэхы удха шанартай ... тынгээ адуу мал үбһөөр, ... тэжээлээр дүүрэн хангаха ... энэ жэлдэ кукурузын талм... ургадхагдөө, бобы, горох ... нэ ургамалнууд ехээр ... Гектар газарһаа 5000-һаа ... шэ тэжээлэй единицэтэй та... ряажа абаха гэһэн Московс... стиин «Заокский» совхозой... заторнуудай үнэтэ үүсхэ... республикын олохон мех... нууд дэмжээ.

Зүгөөр манай эндэ мал... жээл хадаа үбһэн болоно. ... пряалга түлэг дундаа ябаж... һайнаар ургаһан сабшалан... хуряалгын эхилтэр гол түл... жа, соможо абаха гэһэн зо... бигданхай. Зүгөөр даб дээ... хурада, үһээ үертэ шалт... хуряалгын хүдэлмэри үн... нобшороо. Үбһэ хуряалгы... хүшэр хүдэлмэринүүдые ... руулха хэмжээн үшөөл хан...

Хүдөө ажахые улам с... түргэнөөр хүгжөөхэ, колхо... зуудай үйлэдбэриин хү... эрид һайжаруулха гэжэ ... биһан КПСС-эй ЦК-гай ... тогтоол хадаа өөһэдынгөө ... риие эрид хубилгажа, худ... үйлэдбэриие нарин нягта... лэн, зүб аад, тодорхой ... хадаг болохо гэһэн зорилг... Соведүүдэй үмэнэ табяа. Үй... һээ нютагай Соведүүд, тэд... сэдхэхэ комитедүүд хадаа ... эмхидхэхы үүргые улам ... хэ уялгатай.

Хүдөө ажахын эрдэ... туйлалтануудые, түрүү ... лые үйлэдбэридөө үргэн... руулха гэһэн зорилго мү... хэзээ хэзээнэйхиһээ хурс... дана. Тиихэдэнь түрүүшү... үүсхэлшэ хүнүүдэй зар... бүри олошоруулха гээшэ ... рилгонуудай нэгэн болон... рилгын табигдаад байха... Соведүүд үйлэдбэриин ... нүүдтэй нягта холбоото... һаналтайгаар хүсөө нэгэ... дөө ажахын продуктну... абадаг болохын түлөө ... гаар тэмсэхэ ёһотой боло...

Б. Л...
Буряадай АССР-эй М... Соведэй эмхидхэлэй-ин... таһа...

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1962 оной августын 9.

Соёлой хүдэлмэридэ—үргэн дэлисэ

АЖАБАЙДАЛТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР

...жэлдэ адууhа мал-...рдам хүрэхэ үбhэ тэ-...элэдхэжэ байгаа кол-...удай, механизаторнуу-...мүн холын фермэ, отара-...хи малшадай дунда ...й түрүү дүй дүршэл үр-... нэбтэрүүлхын тула ...ын аймагай Тамирай ...эй библиотекэ (дааг-... Людмила Котоманова) ...юумэ хэжэ байнхай.

...хүдэлмэреэ эндэхи «Ро-... колхозой партийна ко-... хүтэлбэри доро ...аг юм. Тиихэдээ комсо-... организацида, агита-...д болон интеллигенцидэ ...эдэг. Колхознигуудай ... ямар нэгэн асуудалаар ...дөө хэхын тула агита-...удынь библиотекэтэй ...жэ, хэрэгтэй болохо брошюра гү, али газетэ, ...нуудые абадаг заншал-... Мүн хөөрэлдөө үнгэргэ-...гөө hүүлдэ хожом ямар ...лаар хэхээ, ямар hо-...той ном асархаяа кол-...уудhаа асуудаг.

...иотекые даагша нүхэр ...нова агитаторнуудта ...ри үгөөд лэ байдаггүй, ... тэдэнтэеэ сугтаа поле-...тан, бригада, фермэнүү-...бажа, нүүдэл библиоте-...идхэдэг, hонирхолтой ...дөө үнгэргэдэг, ханын ... «дайшалхы хуудаhа-...» гаргадаг юм. Үбhэ-... звенонуудта ошоходоо, ...эдэн хөөрэлдөө хэдэг байна. Жэшээнь, hүүлэй долоон хоногой турша соо тэжээл бэлэдхэгшэдэй ажалай түлэбэри, уласхоорондын байдал, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга гэhэн асуудалнуудаар ярилдаа эмхидхээ. Ороной болон манай республикын колхоз, совхозуудай түрүүшүүлэй дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Тиихэдээ газетэ, журналнуудта hаяхан толилогдоhон материал олоор хэрэглэдэг.

Үбhэ хуряажа байhан ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулхадаа, малшадаа мартадаггүй. «Үнеэн бүриhөө 2100 литр hү hаажа, гүрэндөө тушааха ёhотойш, тэрэнээ бү марта!», «Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Людмила Унагаева үдэртөө үнеэн бүриhөө 10—12 литр hү hаана, тэрээнhээ жэшээ абагты!», «Унагаевадал адляар ажаллаха гээ hаа, эдэ номуудые уншагты» гэhэн уряа плакадууд фермэ, гүүртэ бүхэндэ үлгөөтэй байдаг. Плакадуудай доро ороной болон республикын түрүү hаалишадай дүй дүршэл харуулhан брошюра, тусхай номууд табигдадаг.

227 үрхэтэ айлнуудые номоор хангадаг энэ библиотекэ 500 гаран уншагшадтай. Тиимэhээ айл бүриhөө хэдэн хүн ном уншадаг болоно. Энэ баримта юу харуулнаб гэхэдэ, Тамирай хүдөөгэй библиотекые даагша нүхэр Котоманова колхознигуудай дунда ном тараалгын талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулдаг байна бшуу.

Энэ библиотекэ хайшан гэжэ иимэ олон уншагшадтай болооб гэхэдэ, партийна, комсомолой организацинууд Людмила Котомановада горьтой-хоноор туhалдаг.

Эндэхи библиотекэдэ уншагшадай конференцинүүд, тематическа үдэшэнүүд ходо үнгэргэгдэдэг. Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүршэл тухай асуудалаар мүнөө жэл эндэ уншагшадай табан конференци болоо. Һаяхан «Танилсагты, Балуев» гэhэн номоор уншагшадай конференци боложо үнгэрбэ.

Библиотекые даагша нүхэр Котоманова уншагшадай конференци, тематическа үдэшэ гү, али ямар нэгэн хэмжээ ябуулга үнгэргэхэдөө, бодото баримта хэрэглэжэ, колхоз, фермэ, гүүртэ, бригада болон малшан, кукурузашан, колхозник бүхэнэй урда, мүнөө ямар зорилгын табигдаад байhан тухай тайлбарилан ойлгуулдаг.

—Ямар нэгэн хэмжээ ябуулга хараалбал, тэрээнээ библиотекын совет дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, программа табидагбди. Тиигээд агитатор бүхэн өөрынгөө участогта бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулдаг, —гэжэ Людмила Котоманова хөөрэнэ.

Колхозой фермэ, үбhэшэдэй бригада бүхэндэ түрүүшүүлэй дүй дүршэлэй тусхай библиотекэнүүд эмхидхэгдэжэ, номуудынь үе үе hэлгэгдэжэ байдаг.

Нүхэр Котоманова комсомолой комитедтэй хамта «Тамирай крокодил» гэдэг сатирын газетэ эмхидхээд, ажалай журам эбдэгшэдые шангаар шүүмжэлхэhээ гадна, колхозойнгоо түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай бэшэдэг.

Иигэжэ Тамирай хүдөөгэй библиотекэ олониитэдэ түшэглэн, колхозой правлениин, партийна организациин ёhотойл туhалагшань болоо.

В. Жигжитов.

Манай бэшэhэнэй hүүлээр

Улаан-Үдэ хотодо амаралтын үдэр сэнгэлиг хүхюунээр үнгэргэхэ арга бага гэhэн нүхэр Ореховагай шүүмжэлэл манай газетын июлиин 17-ной номерто гараhан байгаа.

—Ажалшадай амаралтынгаа үдэрые hайнаар үнгэргэхэ галаар зохистой хэмжээ абаха тухай городой Соведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ хэлсэгдээ,— гэжэ тус гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Миронова редакцида бэшэбэ.

...йгалай түрүү эхэнэр тухай —магтаал татая

(Зурагл ал)

...хын уhата мүнгэн дол-... Байгалай амисхаал аяар ...гын эрьедэхи Никольск ... үнгэрэмсөөр, аргагүй ... мэдэрэгдэжэ эхилдэг ... гү? Теэд Кабанскын ...й Хандала тосхон да-...а 20—30 модоной газар-...башье, яаhан онсо бай-...айб. Халуун хуурай ...нь, халзан боро дабаа-...нь хаанахиб даа нэгэ, ...аа, Борьёогой талын ... ябаhаншуугаар үзэгдэ-... Арбаад жэлэй урда ...рэhэн байбашье, энэ-... обёороогүйдөө бэеэ зэ-...пэм. Һуудал, байда-...ье гайхалтай бэшэ юм ... Олзон, Балтай, Хурамша, ...й гээд лэ, уг угаараа ...ан, онигор заахан, орбо ...хон гэрнүүдтэй хэдэн бү-...лнууд ажаhуудаг hэн. ... мүнөө тэндэ үндэр томо ...тэй, танигдахаар бэшэ ... угтажа байба. Үргэн ...ихонуудайнь, үүдэнүү-... угалзануудшье гоё hай-...

...гы, эндэтнай мүнөө ямар ...уд hуудаг юм? — гэжэ ...торгүй асуугаад: «Эндэ-...ханай айлнууд юм ааб ...hэн харюу дуулахадаа, ...агүйрхөө бэлэйб.

...953 онhоо эхилhэн хүгжэл-...энэ үе саг үзүүлхэл ёhо-...үлөөгөө үзүүлээл юм ...—гээд абаhаар лэ омо-... бодоо бэлэйб.

...лша малша хүнүүдтэйнь ... нюураараа уулзаха, ... хүдэлмэритэйнь танил-..., бүришье hонин байба. ... эрхим hаалишадынь ... 1953 ондо үнеэн бү-... hаалиие 1000—1100 литр-...шэ хүргэдэггүй hаа, мү-...00 литр хүрэтэр жэл бү-...ху hаана. Энэнь эдэб-...элтэ ажалай элитэ нэ-...шэ ха юм.

...— Шергинэй совхозой ... отделени. Һүнэйнь ... (даагшань нүхэр Д. Д. ...) бүхы совхоз соогоо ...эргэдэ гаража, дам-...ын Улаан туг абанхай. ...нь, июнь hара соо 230 ... hү hааха түсэбтэй аад, ...нтнер hаагаа, июль hа-рыньшье дүн тэрээнhээ доогуур бэшэ.

— Арал дээрэ уhан ехээр гараа, үер болоо. Зарим гэрнүүдшье уhанда абташоо. Гүүртэмнай иишээ нүүжэ ерэнхэй,—гээд үбгэжөөл Даниил Николаевай hанамжалхада, hаалишадтай ошожо уулзабаб.

Хүри улаахан шарайтай, жиирэй hаалишан эхэнэр — Екатерина Заяхановна Семеноватай золгобобди. Тэрэмнай гайхалтай хөөрүү бэшэшье hаа, hанагшаяа сэхэ руунь табидаг хүн байба.

— Ажабайдалдамнай ехэ хубилалта болоо гэжэ зүб хэлэнэт... Зүгөөр хүгжэлтэ гээшэ миил тоhон соогуур тооhорооод, мухаряад орожо ерэдэггүй юм гээд баhал дууладагби. Энэнь бүришье зүб. Бэдэрхэ болоо hаатнай, манай эндэ hайншье, муушье юумэн олдохо. Жэшээнь, hаалишадай hаггаа унатараа оролдожо ябахадань, кукурузашаднай биранагүй. Нёдондо жэл кукуруза манай эндэ тулюур ургаа, мүнөө жэлдэшье буртаг үбhэндэ дарагдашоо тооной. Ургахал байгаа, теэд харууhа муутай. Халаглахаар юумэл даа. Кукурузатай hаа, сагаан эдеэн салгидахал байгаа,—гээд нүхэр Семенова хэлэбэ.

— Ажал хүдэлмэритнай хэр ябажа байнаб?

— Бултаараан лэ ажалтайбди... Теэд бүри ондоохон байха юм аад, жэгдэ hайнаар хүдэлнэгүйбди. Ёhо дүүргээд лэ, hанаа амархан ябахые оролдодог хүнүүдшье олдожо магадгүй. Теэд тиимэшүүлдэ атаархаха гүш даа, шүдхэр абаашаг. Хаба шадал соогоо хүдэлэгдэнэл гээшэ.

— Екатерина Заяхановна, өөрынгөө ажал тухай хөөрыт.

— Мүнөө долоо hара соо үнеэн бүриhөө 1300 гаран литр hү hаагааб. Орой хамта 14 үнеэтэйб.

—Тэдэтнай ямар үүлтэрэйб?

— Нютагай.

— Нёдондо жэл үнеэн бүриhөө хэды литр hаагаа hэмта?

— 1804 литр. Һанаhанда үшөөл хүрэгдөөгүй юумэл даа... Мүнөө жэл бүри дээшээ hааха ёhотойб.

Иихэдээ hаалишанай үнэн зүрхэнhөө оролдожо хүдэлдэг, ажалша бэрхэ байhаниинь абаhаар лэ элиржэ үгэнэ бшуу.

— Мүнөө элдин дулаан зунай саг ха юм даа. Үнеэдшье ногоондо садажа ерэнэ. Һайнаар лэ hааха, ~~hаахал~~ хэрэгтэй. Һаалишан бүхэнhөө хамаг юумэн дулдыдаха байна. Үнеэнэй дэлэн соо дуhалшье hүн үлэхэ ёhогүй... Һүүлшынь дуhалнууд— тоhон лэ гээшэ. Шабхажа hаахадаш, баhа дэлэнгынь үбдэдэггүй юм,—гээд тодорхойлно.

Гадна үнеэдээ нараар баглаад лэ бэшэ, харин тусхай тогтоогдомол саг соо hаадаг юм ха.

— Адуулгашымнай үнеэдээ сагhаа холо урид гү, али хожомдуулжа асараа hаань, ехэ шууялдаан гарадаг. Үнеэдэй ерэмсээр hаалишадай бэлэн бэшэ байгаа hаань, нобшороо hаань, адуулгаша баhал ганирдаг гээшэ,—гэнэ.

— Үнеэдээ ямар гуримтайгаар hаанабта?

— Хаа хамаагүй, дайралдаhан соонь бэшэ, харин урид алинииень, hүүлээрнь ямарнуудые hаахаяа эли тодоор мэдэхэ хэрэгтэй юм. Нэн түрүүн hуури байрагүй, халуунда аягтай үнеэдээ hаагшаби. Заримдаа номгоруулхын тула аргадаха, эрхэлүүлхэшье баатай бологдодог... Дошхороо hаань, сухалаа хүрэжэ болохогүй. Малшье hаа, ямараар хандаhыеш мэдээд лэ байха, hүеэшье табижа үгэхэгүй,—гээд үнеэдэйнгээ дэлэн ээлжээгээр угаажа, хуурай болотор аршаадхина. Амhарта хүнэгыньшье ялалзама сэбэр. Тиигэhэнэй удаа үнеэнэйнгээ дэлэнгэй баруун хахадые, hүүлээрнь зуун хахадые бамбалзама зөөлэн болотор, улайшатар нидхэрээд, эльбээд, хойто хоёр хүхыень урид шобторжо, hүн булаг горхолуулна.

— Мүнөөшье заримашуул ехэ харюусалгагүй ябадал гаргадаг: үнеэнэй хажууда ошомсоороо абаhаар лэ шобторжо эхилдэг, дэлэн соонь ехэ hү үлээжэрхидэг. Тиигээд лэ бага hү hаахадаа, элдэб эсын шалтагаан бэдэрдэг. Энэнь тон буруу. Тиимэшүүлдэ шангахан эрилтэ табигдаха ёhотой. Гараар, машинааршье hааха болоо hаа, массаж хэхэ тон шухала,—гэнэ. Тиин үнеэнэй дэлэн соо hүнэй бага боложо эхилхэдэ, хараhаар байтарнай хоёрдохи массажаа хэжэ, hүнэй эгээл hүүлшын дуhалнуудые шоб-шобхон шобторно.

—Ажаглаба ёhотойт. Үнеэдэймнай үүлтэр муу. Зариманиинь hубайрдагшье. Тэрэгүй hаа, бүрил ехэ hүн hаагдаха hэн. Үнеэдые искусственнаар ороондо оруулха гээшэ эндэ шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна. Теэд энэ хүдэлмэри үшөөл hанаhанда хүрэнэгүйл даа. Баhал хожомдожо байнабди. Олонхи буханууднай бага бэетэй. Тиимэhээ тугалнууднайшье жэжэ байдаг, энэ дутагдал болюулха аргатайбди,—гээд Екатерина Заяхановна үргэлжэлүүлнэ. — Гүүртэмнай совхоз соогоо түрүү hуурида гараашье hаа, үшөөл олон дутагдалнуудтайбди. Нөөжэ, нюужашье гоёоhоной хэрэггүй. Дутагдалнууд ямаршье ажахыда байдаг юм бээ. Теэд энээниие шалтаг барижа болохогүй,—гэнэ.

Уламжалан ухамайшалаад байхада, имагтал өөрын оролдосо эдэбхиин аша үрөөр нүхэр Семенова үнеэдээ нёдондо жэлдэшье бултыень түрүүлhэн, гадна мүнөө жэлдэшье гансаhаа бэшыень ороондо оруулаад байна.

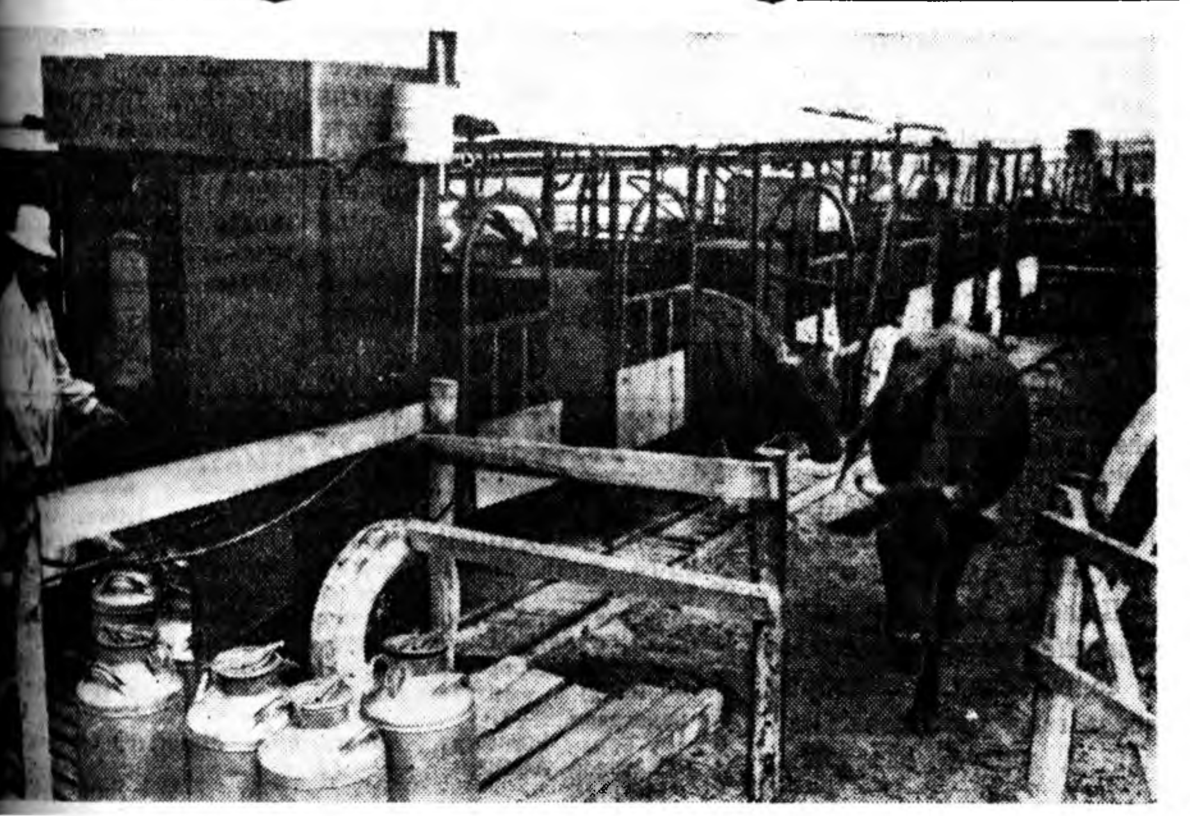
— Үнеэн гээшэ тугаллаhанайнгаа hүүлээр 18—21 хоноод байхада, ототой болодог. Үнеэн бүхэнэйнгөө хэзээ түрэhые алдангүй, энэл түрүүшынь отоор ороондо оруулхын хойноhоо оролдодогби,—гээд хөөрэнэ.

Тиин «ямаршье эрхэ байдалда байгаа hаа, hаалишан бүхэн нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриhөө 1800 литр hү hааха ёhотой, аргатайшье. Энээнэйл түлөө бултаараа тэмсэхэ уялгатайбди,—гэбэ Екатерина Семенова.

Тэрэнэй иигэжэ урматай хүхюунээр ажаллажа, хөөрэжэ hуухыень харахадаа, үнэн зүрхэнhөө баясан омогорхоо бэлэйб.

Теэдшье ажалдаа шунан дашууржа, арадайнгаа түлөө алба хэхэhээ үлүү, hайхан жаргал юун байха бэлэй! Жаргал гээшэ энэл ха юм даа.

Р. ЦЫБИКОВ.

УКРАИНЫН ССР. Луганска областиин малшад бүхы колхоз, совхозуудай hү hаалиин фермэнүүдтэ үнеэдые мүнөө жэлдэ оньhон аргаар hаадаг болохо гэжэ шиидээ. Энэ хадаа hү бүри элбэгээр hаадаг болохын, тэрэнэй өөрынь үнэ хямдаруулхын түлөө тэмсэлдэ горьтой туhа нэмэри болохо байна. Бүри мүнөө олон ажахынуудта үнеэд оньhон аргаар hаагдадаг болоо. Зураг дээрэ: Новосветловско районой «Новоанновский» совхоз hү hаалиин фермын зунай лагерьтахи үнеэ hаадаг нүүдэл установко. ТАСС-ай фотохронико.

ХҮДӨӨГЭЙ БАРИЛГАДА—ТҮРҮҮ АРГА

Хүдөө нютагуудтахи барилгын хүдэлмэри эрхилхэ үүргэтэй «Бурятцелинстрой» трестын хүдэлмэришэдэй дунда hая болотор «ажахын тоосоон», «комплексно бригада» гэхэ мэтэ үгэнүүд хэлсэгдэдэггүй байhан. Юуб гэхэдэ, тус трест байгуулагдаhаархшье тиимэ үнинэй бэшэ, барилгашадай юрын лэ бригаданууд байгуулагдаад, хүдэлжэ эхилhэн юм.

Юумэн бүхэн ходо хуушараа байдаггүй: хубилжа, шэнэлэгдэжэ байдаг. Городой байрын гэрнүүдые баридаг «Бурстрой» трестын управленинүүдтэ ажахын тоосоон хэрэглэгдэдэг болоhоор 2—3-дахи жэлээ ябана. Урдань гэрэй hуури табилгада нэгэ бригада, хана бодхоолго дээрэ баhа ондоо бригада, штукатурна болон түгэсхэлэй хүдэлмэридэ үшөө ондоо бригада ажалладаг байгаа. 1960 онhоо барилга дээрэ комплексно арга хэрэглэгдэжэ, эдэ бүхы хүдэлмэринүүдые нэгэ бригада хэжэ эхилhэн юм.

Барилга дээрэ «замай залууршад» болоhон нүхэр Братчиковай бригадынхид ажахын тоосоондо ороhон комплексно бригада эмхидхэжэ, барилгые эхинhээнь абаад адаг хүрэтэрнь өөhэдынгөө хүсөөр хэхэ гэhэн hайшаалтай үүсхэл гаргаhан байгаа. Теэд тэдэнэй хүдэлмэриин аша үрэтэй байhан элеэр харагдажашье эхилээ hэн. Барилгын материал арьбалхаhаа гадна, ажалай бүтээсые ехээр дээшэлүүлhэн, бүхы хүдэлмэреэ hайншье шанартайгаар хэдэг болоо.

Энэ түрүү аргые хүдөө нютагуудай барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ халан абаха гээшэ шухала удха шанартай хэрэг. Зүгөөр, хүдөөгэй эрхэ байдалда тус аргые тэрэ зандань халан абахын аргагүй байhаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, манай колхоз, совхозуудта дандаа байрын жэжэхэн, нэгэ дабхар гэрнүүд баригдана. Тиимэшье hаань хүдөөгэй барилгашадай бригадануудые ажахын тоосоондо оруулха талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ.

Барилгашадай бригадануудые ажахын тоосоондо оруулхадаа аккордно даалгабари хэрэглэн, материальна урмашуулга сахигдана. Аккордно даалгабари үгтэхэдөө барилгынь хүдэлмэриин болзор, түлөөhэн, урмашуулгын түлэбэриин процент, барилгынь шанар гэхэ мэтэнүүд хуу баран тодорхойлогдожо, бригадын гэшүүн бүхэндэ ойлгуулагдаhан байха ёhотой. Энээниие зүбөөр ойлгоhон барилгашан бүхэн hайнаар хүдэлжэ, барилгын материал арьбалхаhаа гадна, хайшан гээл hаа даажа абаhан барилгаяа түргөөр дүүргэжэ, нэмэлтэ түлбэри ехээр абахые оролдохо байна.

«Бурятцелинстрой» трестын Мухар-Шэбэртэхи управлениин 8 бригада аккордно даалгабаритай ажахын тоосоондо оруулагданхай. Эдэ бригадануудай 123 барилгашад тус аймагай колхоз, совхозуудта малай байра, гэрнүүдые барилгаар муу бэшэ үрэ дүн харуулжа байна. Тэрэшэлэн Яруунын аймагтахи 1-дэхи управлениин табан бригада ажахын тоосоогоор хүдэлмэрилнэ. Эдэ аймагуудта эмхидхэгдэhэн ажахын тоосоото бригадануудай дүй дүршэл дээрэhээ харахада, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ арга боломжонууд яhала бии. Тэдэнэр барилгынгаа болзорые хэды процентээр түргэдхэнэб, тэды процентээр салин хүлһэниинь нэмэдэг байха юм. Барилгынгаа материал арьбалаад байгаа hаа, бригада бүхэн арьбалагдаhан материалайнгаа сэнгэй 40 процентые нэмэлтэ түлбэри болгон абаха юм.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхоздо хүдэлжэ байhан Антон Ильич Варфоломеевэй хүтэлбэрилдэг бригада hара бүридэ барилгынгаа хүдэлмэриин өөрын үные аяар 14 процент хүрэтэр хямдаруулна. Дунда зэргээр хүдэлмэринь графигhаа 12 үдэрөөр уридлажа ябана.

Энэ түрүү дүй дүршэл «Бурятцелинстрой» трестын Хоринй, Баргажанай управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд муугаар хэрэглэнэ. Управленинүүдтэ ажахын тоосоондо ороhон нэгэшье бригада мүнөө болотор байхагүй.

Ф. Башухаев,

«Бурятцелинстрой» трестын түсэблэлгын таhагые даагша.

Тимлюгэй цемент-шиферэй завод.

В. ЗОРКИНОЙ фото.

—◦—

Тобшохоноор...

✪ Евпаториин олон санаторинуудай нэгэндэ ажалладаг Лидия Сергеевна Мартыщенко-Безенковада Эхэ ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орден баяр ёhололой оршон байдалда барюулагдаба.

Энэ зоригтой, дүлэтэ патриодой нэрэнь гансашье манай ороной ажалшадта бэшэ, мүн Венгриин арад үмэндэ эли мэдээжэ юм. Эхэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ совет сэрэгэй командованиин даалгабаряар гурба hара шахуу дайсанай ара талада байжа, аюултай хүндэ үе саг соогуур Венгриин врач Карой Хорнянски болон тэрэнэй эхэнэртэй хамта шухала мэдээнүүдые суглуулжа, совет командованида радиогоор дамжуулан хүргэжэ байhан юм.

Үнгэрhэн хабар Л. С. Мартыщенко-Безенкова Венгриин «Красная звезда» гэжэ орденоор шагнагдаа hэн.

✪ Симферопольдо августын 6-hаа эхилэн шэнэ автомат телефоной станци ашаглалгада оруулагдаба. Энэ автомат телефоной станциин бүхы аппаратурануудые совет конструкторнуудай зурагаар Чехословакиин нүхэд үйлэдбэрилбэ.

Һаяхан Теньнинскэ районой орнягууд алта малталгын талаар жэлэйнгээ даалгабариие үлүүлэн дүүргэхые уряалан бүхы алта малтагша предприятинуудай ажалшадта хандалга гаргаба. Энэ хандалга бүхы приискнүүдтэ халуунаар дэмжэгдэбэ. Гүрэнэй hанда түсэбhөө үлүүлэн абтаhан үнэтэ металл үдэр бүри орохонь.

Сергей ЦЫРЕНДОРЖИЕВ

ДУУН

(РАССКАЗ)

Үхибүүн наhанайнгаа нэгэ ушар оройдоошье мартадаггүйб. Зунай бүрхэг hүни hэн. Халуун гээшэнь аргагүй. Амилхада хүндэ. Газар дэлхэйе низа даражархихаяа байhандал hанжаhан пэтэн хара үүлэд...

Би ори гансаарханаа гэртээ ошожо ябанаб. Төөришэнэ аа гүб гэжэ ехэл айнаб. Юуб гэхэдэ, Харгааhатын тала ээтэй, тэрэнь нүгэлтэй амитанай харгые алдахуулжархидаг юм гэжэ дуулаhан байгааб. Хулпаа, хорхойе хороохоhоо эхилээд, хэhэн нүгэлни hөөл олон хэбэртэй... Айшаhанаа балаалжа, аман дорохоноо гүбэр-шэбэр дуу дуулабаб, эжынгээ уншадаг мааниие уншаад үзэбэб. «Юундэ hүни болодог юм?» гэжэшье шэбшэнэб. «Шудхэрнүүд, ухэдэлнүүд харанхы болгоно ёhотой. Тэдэнь араг яhан бэетэй, хүхэ гал нюдэтэй ха гү, али заандал мандагар аад, шара hахалтай, хурса hоёотой ха гү? Энэ хара үүлэн соогуур сурхайдал годигонон hамаржа ябаhан аад, ута хюмhаараа дээрэhээм hабардажархина аа гү?» гэхэ мэтэ айдаhата бодолhоо яашье hалажа ядабаб.

Зүрхэмни монсогорхон алха мэтээр яhан сээжыем тоншоно, хүйтэн хүлhэн нюргыем заригад гэтэрчь долёогоод лэ абана...

Угайдхадаа, нохойшье хусахаяа янаб даа. Урдам үшөө Ехэ добуун. Тэрэнэй саана, модо тухай газарта—гэрни. Хүгшэн эжым намайгаа иигэжэ зобожо, айжа ябана гэжэ мэдэнэшьегүй—эрхиеэл татаад, сайгаа hорожо hууна ёhотой даа.

Ехэ добуунда хүрэжэ ерэбэб. Эгээл аймшагтай газар. Эндэш урзанда жэл нэгэ хүн посхоодой hаднагта хирмээрээ боожо үхэшэhэн юм. Боожо үхэhэн хүн заатагүй шудхэр болодог гэжэ хэлсэдэг. Һүниндөө энэ багаар хүн ябахаяа болинхой. Ехэ добуун шудхэртэй болоо гэлсэдэг. Яалтайб? Гэдэргээ бусахамни мүн лэ аймшагтай—хойноhоом эрьюулжэ болохо, магад арадамни марйажа ябахадаа болохол. Шагнаархабаб.

Халаг даа, юундэшьеб, хүнэй үгэдэ оронгүй гараабиб. Балдан баабай муул үбгэжөөл гээшэ ха. «Эрэ хүн зориhондоо хүрэдэг юм, ябаг лэ, юу хорёобши»,— гээгүй hаань, хүдагы хүгшэнэйнгөө:

— Үглөөгүүр болгоод яба,—гэмсээрнь хубсаhаа тайлаад унтаха hэм. Балдан баабайтаниие сохом байлгаха гэжэ hанаад лэ дан абьяастайгаар ябахам гэжэ байжа гүйгөө hэм. Намhаа бэшэ үхибүүд hүниндөө гансааран ябадаг ха гү? Али би аймхай хүн гээшэ гүб? Амиды мэндэ гэртээ хүрөө hаа гү даа, би айгааб гэжэ нүхэдтөө хэлэхэгүйб. Балдан баабайнда хожом ошохогүйб; манайда ерээ hаань, хараашагүй болоод гүйжэ ябашахаб. Тиигэhээр хэдэхэн саг соо хүндэ бодолнуудhаа мултаржа, бэем амарба.

Хуумагар хара добуунай дүрсэ үнжын урдам hүүдэртэбэ. Хайшан гэhэн, яаhан хээhэн тухайдаа хэлэhэнэйшье үлүү ааб даа. Бэем шэшэрэн, hалганан, нюдэм манаташоо hэн.

Гүйхыншье, байхыншье аргагүй. Добуун өөдэ бэеэ нюун, шарян hагад гарабаб. Обёоронгүй орхижо магад. Тииhэй даа....

Гэнтэ холоhоо, гэр тээhээм, тон элеэр нариихан хонгёо хоолой энэ тамалуулшаhан дайдын дүлии агаарые ходо харбан сууряаташаба:

Комсомол арюухан соломнай
Холые зориhон юумэл даа.
Хатуухан зоригоо шангадхаад,
Хамтадаа hайханаар дуулая.

Би Ехэ добуунай орой дээрэ зогсошобоб. Намhаа хоёр наhа эгэшэ Будын Должима дуулана янзатай. Эжынгээ орондо Харгааhатын гүүртэhээ колхозой центр hү тушаагаад бусажа ябана ха юм. Должима, Должима, мэдэhэйш даа, ямар хэлэшэгүй ехэ туhа, баяр намда ирагуу hайхан дуугаараа асараа hэмши. Шинии дуун, ангаhан аяншанай хүйтэн булагай уhаар умдаа харяаhан мэтээр, намайе хүсэл зоригоор ундалуулжа, үнөөхил хүхэ ногоон далантай харгыгаараа юунhээшье айнгүй ябахыем уряалан байгаа hэн. Үнөөхи харанхымнайшье үгы, харгы дахан ургаад, элдэб янзын арьяатаниие hануулан найгалдажа байhан халаахайнуудшье баяртайгаар дохилдожо мэдэбэ. Ханяабаб. Өөрымни hөөлдэшэhэн хоолой шангаар сууряатаад, бэедэм бүри ехэ хүсэ шадал үгэбэ. Дуугаа дуулабаб:

Шуур шуур дуутай,
Шубуун шэнги далитай...

Тэрээндээ бахархан гэр тээшээ хамаг шадалаараа нюсэгэн хүлэйнгөө улын хордотор гүйжэрхёоб.

Маани, бурхан хюмhанайшье харын тухай туhалаагүй, харин дуун, юрын лэ басаганай дуун...

Эх! Дуун, ямар хэлэшэгүй гоё, хэлэшэгүй хүсэтэй далитайбши? Ши, дуун, тэрэ холын ушарhаа хойшо харгы замайм үнэн нүхэр болонхойш!

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур

1962 оной августын 9

Булат ЖАНЧИПОВ

КОСМОНАВТЫЕ УГТАЛГА

Нёдондо нютагаа бусахын урда тээ
Ниислэл хотодо нилээд баяр үзөөб,
Тэдэнэйм нэгэн — космонавтые угталга,—
Тодо hайханаар сэдьхэл соомни үлөө.

Замбуулинай захагүй зайдан океан соо
Зүблэлтэ ороной оньhон хүлэгы жолоодоод,
Агуу түбиие арбан долоо тойроhон
Ашата хүбүүгээ ёhолон угтаал араднай.

Урматай зэдэлээ hүртэ маршын аялгаар
Улаан талмай «Ура!»— баяраар эбхэрээ.
Гранит мавзолейн ендэр дээрэhээ космонавт
Гайхамшаг солын баяр бидэнтэй хубаалдаа.

Буурал Кремль курантнуудайнгаа аялгаар
Бүхы дэлхэйдэ угтамжын дохёо үгэжэ,
Мартагдашагүй баярымнай түүхын далайда
Мүнхэлэн түүрээжэ шэнхинэлдээ тиихэдэ.

Усть-Ордын Буряадай национальна округой hонин

80 ШАХУУ МЯНГАН ГЕКТАРААР ЕХЭ ТАРЯАН ТАРИГДАБА

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй мартын Пленумэй тогтоол бэелүүлэн, Усть-Ордын Буряадай национальна округой колхозууд ба совхозууд газар таряалан эрхилдэг хуушан гурим — ногоо тарилгын системэ эрид орхёод, шэнэ гуримда шууд ороо. Хабарай тарилгын үеэр бага ашагтай таримал ногооной, сэбэр паарай талмай округ соо нилээд бага болгогдоо. Тиигэhэнэй үндэhөөр тарилгын талмай хамта дээрээ 77,9 мянган гектараар үргэдхэгдөө. Тэрэ тоодо ороohото ургамалнуудай талмай 51 мянган гектараар, кукурузын 14 мянган гектараар үргэдхэгдэбэ. Мүнөө нилээд ехэ талмайда саахарай свёкло, тэжээлэй бобы, горох таригдаа. Эдэ бүгэдэмнай 80 шахуу мянган гектар тарилгатай дунда зэргын Нукудай аймагай бүхы таряалангай талмайтай сасуулмаар.

ТЭЖЭЭЛЭЙ «ГУРБАН БААТАРАЙ» БАЯН УРГАСА ХҮЛЕЭГДЭНЭ

Московско областиин «Заокский» совхозой механизаторнуудай уряае округой олон механизаторнууд халуунаар дэмжэжэ, пропашной ургамалнуудай га бүриhөө тэжээлэй олон единицэ абахын түлөө тэмсэл эхилээ. Хэдэ хэдэн кукурузашад бүхэроссин социалис мүрысөөндэ оролсонхой.

Жэшээлхэдэ, область, округтоо суутай болоhон кукурузашан, КПСС-эй XXII съездын делегат Алексей Трофимович Балушкин (Боохоной аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз) «хээрын хатаниие» хоёр зуун хорин гектарта, тэжээлэй бобы хорин табан гектарта ургуулна. Кукурузын га бүриhөө hүн эдеэтэ буурсагуудтай 500 центнер ногоон набшаhа, га бүриhөө 20-ёод центнер бобын ороohо суглуулхаар хараална. Гадна кукурузын үрэhэ өөhэдөө абахаар тарилга хээ hэн. Нүхэр Балушкин тарилгаяа хаhа сагтань, эрхим шанартайгаар үнгэргөөд, зурууд хоорондуур утааша, хүндэлөөшэнь хоёр-гурба дахин элдүүрилээ. Органическа ба минеральна үтэгжүүлгэ хэгдээ. Мүн ургамалнуудтаа нэмэлтэ тэжээл үгөө. Мэдээжэ кукурузашанай уялгаяа дүүргэхэнь лабтай. Мүнөө кукурузынь зарим эшэ 1,5 метр ута болонхой.

Алайрай совхозой табадахи отделениин механизатор Виктор Басановай звено 300 гектарта кукуруза, 60 га горох, 20 га тэжээлэй бобы, 40 га саахарай свёкло, 5 га морхоог таряа. Га бүриhөө 600 центнер кукурузын ногоон набшаhа, 20 центнер бобы, горох, 300 центнер саахарай свёклын түмэhэ суглуулха гү, али га бүриhөө тэжээлэй 7,8 мянган единицэ абаха уялгатай. Гектар бүриhөө абтаhан тэжээлээр түхэреэн жэлдэ 2 үнеэ, 1 гахай эдеэлүүлхэ байха. Виктор Басановай звено бүхэроссин мүрысөөндэ нэгэдэхи шан абахын түлөө тэмсэнэ.

Пропашной ургамалнуудай га бүриhөө тэжээлэй 8000 единицэ суглуулха гэжэ Оhын аймагай «Сибирь» колхозой кукурузашан П. Карпов, Нукутска совхозой — Петр Воробьев, Эхирит-Булагадай аймагай Усть-Ордын совхозой — Георгий Никольский болон бусад оролдоно. Тэжээлэй «гурбан баатарай» үндэр ургаса хүлеэгдэнэ.

МАГТААЛТАЙ СВЁКЛОШОН

Саахарай свёкло Усть-Ордын национальна округто түрүүшынхеэ таригдаhан ургамал юм. Һүүлэй 2—3 жэл эндэ тэндэ таригдажа захалhан байгаа. Теэд энэ hайн ургамалай манай нютагташье үндэр ургаса үгэхэ байhые баатар зүрхэтэйшүүл, буурашагүй зоригтойшуул харуулба.

Оhын аймагай Карл Марксай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин наhажаал колхозник Филипп Григорьевич Сидорук нёдондо 15 гектарай га бүриhөө 670 центнер, 27 гектарай га бүхэнhөө 479 центнер түмэhэ абаа hэн. Зариманайнь шэгнүүри 5—5,5 килограмм татадаг байгаа.

Сибириин хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зональна зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Оhын свёклошон Ф. Г. Сидоругые магтаhан байха. Зорнг дээрэ зориг нэмэhэн Филипп Григорьевич энэ жэлдэ бүри баян ургаса абахаар шармайн оролдоно. 60 гектар свёклынь ургаса тон hайн.

Мэдээжэ свёклошод үнгэрэгшэ үбэлдөө округойнгоо аймагуудаар ябажа, залуу свёклошодтой дүршэл шадабаряараа хубаалдаа.

Раиса Алексеевна Иванова— Баяндайн аймагай Ользоной совхозой зургаадахи отделениин свёклошон, КПСС-эй XX съездын делегат болохо хубида хүртэhэн золтой хүн. Энэ нүхэрнай үүсхэл гарган, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй звено эмхидхээд, тэндэхи байгаалиин хэсүү шэмэрүүн эрхэ байдалда саахарай свёкло тарижа, хоёр жэлэй туршада үндэр ургаса абаа. Нёдондо жэл 30 гектарай га бүриhөө 305 центнер түмэhэ абаа hэн. Мүнөө нүхэр Ивановагай звено 60 гектарта свёкло ургуулжа, га бүриин 400 центнер түмэhэ суглуулхаар хараална.

УРГАСА ХУРЯАЛГЫН МАСТЕР

Нукудай аймагай Нукутска совхозой комбайнернууд Николай Яковлев, Леонид Гордин, Юрий Знаменщиков, Социалис Ажалай Герой Иван Егорович Рыцев гэгшэд жэл бүри ургаса хуряалгын үедэ үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгардаг. Эдэнэр комбайндаа тусгаар түхеэрэлгэ тодхон, машинын хойноhоо техническэ харууhа hайнаар хангажа хурдан ябасатай болгодог, дэмы зогсохыень болюулдаг юм. Комбайнай ябадал дунданъ эдеэлдэг, таряагаа бункерhаань эюулдэг гуримтай. Николай Яковлев нёдондо жэл бүри үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаа hэн. «СК-3» комбайнаар үдэрэй туршада 100 гаран гектар шэниисын таряае баал болгон сабшадаг байгаа. Тиигэжэ сезон соо 1174 га таряа хадаhан, 500 гаран гектарай баалнуудые суглуулжа, 7430 центнер ороohо абажа тушааhан юм.

Мүнөө жэлдэ Н. Ф. Яковлев ургаса хуряалгадаа бүри эртэнhээ түхеэржэ эхилээ. (Комбайндаа hонин түхеэрэлгэ табяа. Сезон соо 1300 гектарай ургасые баалнууд болгон сабшаха, хэдэн арбаад мянган центнер таряа сохихо уялга абанхай.

ФЕРМЭ БҮХЭНДЭ «ЕЛОЧКО» ТОДХОГДОХОНЬ

«Ёлочко» гэдэг электроhаалгын талмай тон үндэр бүтээсэтэй. 16 станогтой (тала бүхэндөө 8 станогтой, 8-аад hаалгын аппарадтай) түхеэрэлгөөр 1 час 15 минутын туршада 100 үнеэн, 2 час 30 минутын хугасаа соо 200 үнеэ hаажа болохо байна. Нэгэ түхеэрэлгөөр 150—200-hаа үсөөн бэшэ үнеэ hаахада бүри hайн.

Энээнэй ашагтайе хараада абажа, округой колхозууд ба совхозууд фермэ бүхэндөө «ёлочко» түхеэрэлгэ табиха хүдэлмэри ябуулна.

Нукутска совхозой 15 фермэ, Усть-Ордын совхозой 18 МТФ электроhаалгын талмайда үнеэдые hаана. Алайрай совхозой фермэнүүдэй хахадhаа олондонь «ёлочко» тодхогдоо. Мүнөө Ныгдын, Алайрай, Хигинскэ, Шонтойн фермэнүүд тиимэ түхеэрэлгэтэй болонхой. Ныгдын фермэдэ 190 үнеэдые 12 хүн гараар hаадаг байhан аад, мүнөө «ёлочкоор» оройдоо 2 хүн hаажа үрдинэ. 1961 ондо фермын хүдэлмэришэдэй салин хүлhэндэ 6397 түхэриг гаргашалагдаhан юм, харин мүнөө миин 1936 түхэриг түлэгдэхэ байна. Тиихэтэй хамта hаалишан бүхэнэй салин хүлhэн дээшэлээ. Һүнэй өөрынь үнэ сэн гурба дахин бага болоо.

Олонхи hаалишад «ёлочкын» тодхогдоhоор hү ехые hаадаг болоо. Нукутска совхозой Семеновско фермын hаалишан Галина Ильинична Лапаева даабан бүлэг үнеэдhээ жэл соо 80 тонно hү haaха уялга абаад, үгэдөө хүрэжэ байна. Үнгэрhэн зургаан hара соо 46 тонно hүн hаагдаа. Энэнь үнеэн бүриин 1302 литр болоно.

КИНОМЕХАНИК ВДНХ-дэ ОШОХОНЬ

Нукудай аймагай Тангад нютагай киномеханик Валентина Васильевна Мелентьева арад зониие киногоор hайса хангаhанай түлөө «Эрхим киномеханик» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртөөд, ВДНХ-дэ ошохо путевкоор шагнагдаа.

В. Мелентьева кино харагшадые шалгангүйгөөр заалдаа оруулдаг. Нэгэшье хүн билэдгүй байдаггүй. Хахад жэлэйнгээ түсэб табан hара соо дүүргээ. Кино харагшадай конференци, викторино, фильмнүүд тухай хөөрэлдөөн үнгэргэгдэнэ. В. В. Мелентьева кружок эмхидхэжэ, 12 киномеханигые бэлдээ. Үхибүүдэй сеанс эдир механигууд табина.

УРАН ҺАЙХАНАЙ ХАРАЛГА

Һая Усть-Ордада хоёр үдэрэй турша соо уран hайханай бүлгэмүүдэй бэлиг шадабариие шалгаха хараалга болобо. Аймаг бүхэнhөө 50 гаран хүн хабаадалсаба.

Оhын аймагай түлөөлэгшэд түрүү hуури эзэлээ. Эдэнэй концертынь программа тон баян, hонирхолтой байгаа. Олонхинь буряад номернууд. Хаhаагай хүдөөгэй коллектив 22 хүнhөө — Карл Марксай нэрэмжэтэ артелиин колхознигууд: тугалшад, механизаторнууд, hаалишадhаа бүридэнэ. М. Тагласова хонгёо hайхан хоолойгоороо хүн зониие hонирхуулаа.

УСТЬ-ОРДАГАЙ ТҮХЭЛ МАЯГ ХУБИЛНА

Округой центр — Усть-Ордагай түхэл маяг улам hайжаран, хубилна. Эндэ соёл культурын эмхинүүдэй байха барилга үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Томо томо гэр байранууд бодоно.

Хүгжэмэй hургуулиин хоёр байшан, интернат-hургуулиин хамтын байра, хүдөө ажахын механизациин училищи, hуралсалай табан корпус, ажаhуудалай арбаад гэр бодоо. 16 квартиратай дүрбэн гэр, баани шулуугаар баригдаба. Дунда hургуулиин 540 hууритай байшан баригдажа захалаа.

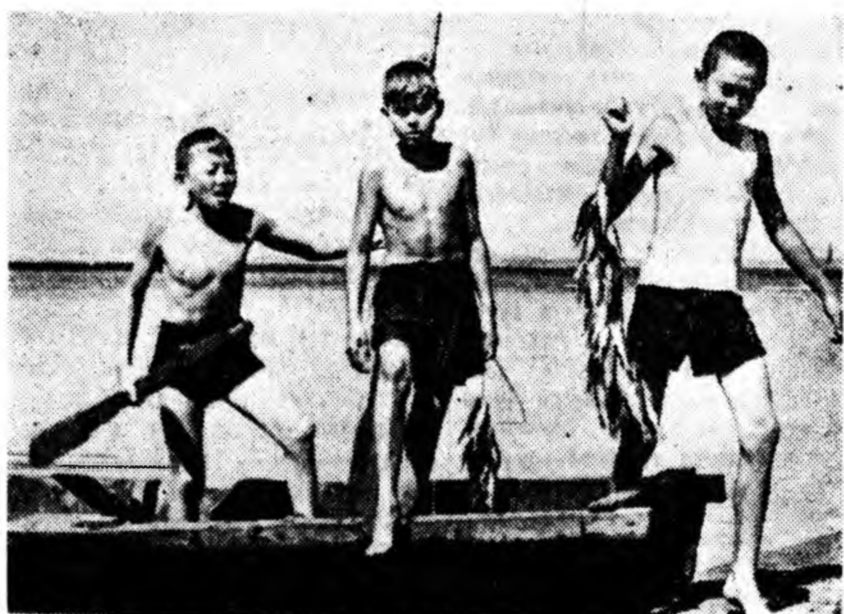
Үнгэрэгшэ хабартаа Усть-Ордагаа ногооруулхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдээ. 22 мянган hөөг бургааhан (уляангир, яблони, мойhон) hуулгагдаад, ззэн ёhoop хүреэлэгдээ. Һуулгагдаhан модод бултадаа шахуу hайнаар ургажа байна. Тосхоной ажалшад модо тарилгада эдэбхитэйгээр хабаадаа.

М. МИРОНОВА.

ҺУРАГШАД-ТУГАЛШАД

Зунайнгаа амаралтые үрэтэйгөөр үнгэргэхын тула Мухар-Шэбэрэй Шаралдайн дунда hургуулиин hурагшад үнэн зүрхэнhөө оролдоно. Олонхидынь үбhэ хуряалга дээрэ хүдэлнэ, мал харууhална. Жэшээлхэдэ, юhэдэхи классай бүлэг hурагшад, нэрлэбэл Петрова Евдокия, Кравцова Анна, Варфоломеева Валентина гэгшэд колхозой гол фермын тугал харууhалхадаа hайн жэшээ харуулдаг. Даажа абаhан тугалнуудайнь толгой бүриинь шэгнүүр сүүдхэдээ 500—670 граммаар нэмэнэ.

И. Очорон.

Һэбшээ татаад hэрюухэн,
Һэлюурдэхэдэ зохидхон.
Агаар арюун тунгалаг
Амилхада ульгамхан.
Эжэл хоёр нүхэдынь,
Элбэг ехэ загаhатай.
Эгээл багахан хүбүүниинь,
Эгтээ юундэ гомдобоб?
Хэниинь онгосоо hэлюурдээб,
Хэбэрынь тэрэ бэшэ аа гү?
Алгана, сурхай, хөөлэнтии.
Алиниинышье өөрэгүй амтатай...

Р. Цыдыповэй үгэ.
Ч. Балданогой фотоэтюд.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной августын 9.

ХЕЛЬСИНКИ. Залуушуулай болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн VIII фестиваль. Городой үйлсэнүүдтэ олон янзын наадан б[...] байгаа. Зураг дээрэ: Туркмениин джигидүүд финскэ ниислэлэй хүн зониие амаршалжа байна. ТАСС-ай фотохро[...]

Хилын саанаhаа

Гурбан миллион тонно прокат

ВАРШАВА, августын 7. (ТАСС). Металлургическа заводууд мүнөө жэлдэ 3 миллион тонно прокат гаргаа гэжэ ПАП агентство мэдээсэнэ. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлэй тус үеынхидэ орходоо 400 мянган тонноор, 1938 онойхидо орходоо гурба дахин ехэ юм. Мүнөө жэлдэ Польшын металлургическа заводууд гүрэндөө 5 миллион үлүүтэй тонно прокат үгэхэ юм.

Үйлэдбэриин ургахатай хамта бүри hайн шанартай улам олон янзын продукци гаргагдана.

Угаа ехэ ургалта

БУХАРЕСТ, августын 7. Мүнөө үедэ Румыниин промышленность бүхы 1938 оной турша соо гаргагдаhанай шэнээн продукциие 55 үдэрэй турша соо бүтээнэ. 1961 оной промышленна продукциин ургалта 1938 оной промышленна үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээнhээ нэгэ хахад дахин ехэ байна.

Гансахан Бухарестдэ 1961 ондо гаргагдаhан продукци 1938 ондо бүхы Румыни дотор бүтээгдэhэн промышленча продукциин 20 процентhээ ехэ байха юм.

Акцинуудай үнэ сэн унана, юумэнэй сэн хүндэрнэ

БОНН, августын 7. (ТАСС). ФРГ-гэй биржэнүүдтэ акцинуудай үнэ сэнгэй дахяад унаhан тухай «Ди вельт» газетэ мэдээсэнэ. Машина бүтээлгын болон автомобильна предприятинуудай, универмагуудай, химическэ болон барилгын фирмэнүүдэй акцинуудай үнэ сэн үсэгэлдэр илангаяа ехээр унаа.

Экономическа байдалайнь тогтууригүй байhанай бага нэгэ шэнжэ тэмдэг гэхэдэ, хамагай түрүүндэ шухала болодог юумэнүүдэй сэн хүндэржэл байhаар. Баруун Германида Северный Рейн—Вестфалия гэжэ үргэн ехэ газар нютагай ажахын министерство энэ нютагта юумын сэнгүүдэй хүндэржэ байhан тухай мэдээнүүдые толилоо. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые болон бусад шухала эд бараа абахын тулада Северный Рейн-Вестфалия нютагай хүн зон 1962 оной түрүүшын хахадта 1961 оной түрүүшын хахадайхида орходоо 5,3 процентээр ехэ мүнгэ зөөри гаргашалаа.

Энэ үе соо, эдеэ хоолэй зүйлнүүдэй сэн 7,3 процентээр хүндэрhэн байна. Гэр дотор хэрэглэгдэдэг зүйлнүүдэй сэн 5,9 процентээр, хубсаhанай— 3,8 процентээр, түлишын болон электрын элшэ хүсэнэй түлөөhэн 3,6 процентээр нэмэhэн байна.

Алжирай Республикын Саг зуурын правительствын коммюнике

АЛЖИР, августын 7. (ТАСС). Алжирай Республикын Саг зуурын правительствын канцеляри мүнөөдэр коммюнике толилоо. Тэрээн соонь ингэжэ хэлэгдэнэ. «Алжирай Республикын Саг зуурын правительствын эрхэ түлөөлэлгэ мүнөө Алжирай национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой бэелүүлэгдэнэ».

Гэхэтэй хамта, Алжирай революциин национальна соведэй ээлжээтэ заседаниин зарлагдаха хүрэтэр Саг зуурын правительство үлэхэ байна. Соведэй тус заседани энэ оной сентябрьда зарлагдахаар хараалагданхай гэжэ коммюнике соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Коммунистнууд муниципальна суглаануудай депутадууд болобо

ТОКИО, августын 7. (ТАСС). Засагай нютагай органуудай hунгалтын болоходо, Японой коммунистнууд амжалта туйлаа гэжэ «Акахата» газетэ мүнөөдэр мэдээсэбэ. Танабэ (Вакаяма префектура) городто муниципальна суглаанай депутадаар коммунист Фусао Масаго—Японой коммунистическэ партиин районно комитедэй түрүүлэгшэ hунгагдаа. Муниципальна суглаанда hунгалтын болоходо, Кояги (Нагасаки префектура) городой коммунистнууд мүн лэ ехэ илалта туйлаа. Энэ городой депутадуудай мандадые хоёр коммунист—Хадзуноси Сакан, Масаки Икэдэ, тэрэшэлэн нютагай коммунистическэ организаци дэмжэгдэhэн бэеэ даанхайшуулай кандидат Ясусабуро Сакай гэгшэд абаhан байна.

Хариин агентнуудай эмхидхэhэн хорлолго

АККРА, августын 7. (ТАСС). Президент Нкрумын ами наhые хорлохо hэдэлгэ тухай хэрэгые мүрдэжэ байhан экспертнүүд хорлолго харнин агентнуудаар эмхидхэгдээ гэжэ тоолоно.

Толилогдоhон тусхай мэдүүлгэ соонь ингэжэ хэлэгдэнэ. Байра дээрэнь ошожо наринаар мүрдэлгэ хэhэнэйнгээ hүүлээр, «өөhэдтөө бии байhан мэдээнүүдтэ үндэhэлэн» экспертнүүд йимэ тобшолол хээ.

Үгэсөөшэд, тэдэнэй агентнууд Дэдэ Вольтодо, Тогодо шэбээлжэ байдаг. Ганын хилые дабахын тулада үгэсөөшэд hүүлэй үедэ энэ райондо эдэбхитэй ябуулга хэhэн байгаа гэжэ ажаглагшад багсаана гээд мэдүүлгэ соо мүн лэ заагданхай.

Бомбын тэhэрхэдэ гэмтэhэн үшөө 21 хүн госпитальдо оруулагдаа. Тэhэрэлгын hүүлээр эдэ хүнүүд тэрьелэн тарахадаа, медицинскэ туhаламжа абаха тухай тэрэ дороо хандахаhаа айhан байгаа. Тиимэ болохолоороо, hүүлшын мэдээнэй ёhoop, хамта дээрээ 77 хүн шархатаhан байна. Мүрдэлгэ үргэлжэлүүлэгдэhээр.

Хүршэ hууханъ аюултай

ЛОНДОН, августын 6. (ТАСС). Портон гэжэ hуурин газар сэрэгэй микробиологическа шэнжэлэлгын центртэ дүтэ байдаг юм. Энэ центрэй хүдэлмэрилэгшэ Дж. Бэкон гэгшын уушханай милан тахалаар үбшэлжэ үнгэрэгшэ неделидэ үхэhэнhөө уламжалан, тус hууринай хүн зон ехээр айжа түбэгшөөжэ байнхай. «Дейли геральд» газетэ ингэжэ мэдээсэнэ. Үхэлтэ бактеринүүдые олоор бии болгожо байhан лабораторитой хүршэ hуужа байhанhаа уламжалан, Портоной хүн зондо тохёолдожо магад аюулые зүбшэн хэлсэхын тулада тус hууринай муниципальна соведэй заседани яаралтайгаар зарлаха тухай энэ соведэй гэшүүн Остин Андервуд эрилтэ хээ. Джефри Бэконой үхэhэн шэнги ушар дахяад тохёолдоо hаа, «олон зондо үхэл асаржа болохо» гэжэ түбэгшөөжэ байhанаа Андервуд элирхэйлэн мэдүүлээ. Тиихэдэ энэ аюултай бактериологическа станци Воском-Дуандахи сэрэгэй аэродромhоо оройдоол нэгэ хахад милиин газарта байдаг гэжэ тэрэ хэлээ. Хэрбээ ямар нэгэн самолёдой Портондо унажа газар нютагыень бактеринүүдээр бузараагаа hаань «ямар муухай гашуудалта ушар тохёолдохо гээшэб», олониитын аша туhые харадаг дээрэhээ Портондо ямар юумын хэгдэжэ байhые бидэнэр мэдэхэ эрхэтэйбди гэжэ би тоолоноб гээд Андервуд мэдүүлээ.

„Хиросима Амер[...] нэрые гутаан[...]

НЬЮ-ЙОРК, авгус[...] (ТАСС). 1945 оной а[...] 6-да Америкын далай[...] гэй хүсэнүүд Хиросима[...] атомна бомбо хаяhан [...] Энэ гашуудалта ушара[...] хёолдоhон ойтой дашар[...] лагдан эндэ ехэ демо[...] болоо.

«Хиросима Америкын [...] гутаана», «Хиросимада[...] hон ушарые дахяад [...] дуулхагүй», «Ядерна [...] гануудые хорихо», «[...] лэ эб найрамдал б[...] хамгаалжа шадаха» [...] уряатай хоёр мянга га[...] зугнуудые дээрэ үргэ[...] монстрантнуудай ута [...] Нэгэдэмэл Нацануудай [...] низациин талмай тээш[...]

Демонстрантнууд эн[...] тинг эмхидхэжэ, Ам[...] зэрлиг муухай бомбо[...] эсэргүү буруушаалга [...] лээ, Хиросимын болон [...] киин хүн зондо тал[...] байhанаа элирхэйлээ. А[...] хадаа хүнүүдтэ эсэр[...] hүртэ муухай зэбсэг [...] hэн дэлхэй дээрэхи [...] лэ орон болоно. Эн[...] эшэгүүритэй муухай [...] хэлэгшэд тэмдэглээ. 17[...] урда тээ «Уймар тэнэ[...] шуудалта ябуулга [...] ямаршье хамгаалалта[...] дэн зуу мянган эхэнэр[...] үбгэдые болон үх[...] усадхаhанайнь түлөө [...] Холбоото Штадуудай [...] тельствые шоо шобто [...] буруушааhан байна.

Нацистска партиин [...] Йоркско отделениин [...] нүүд полициинхидай [...] лөөр митингдэ hаад ү[...] ха hэдэлгэ талмайн [...] лада хэhэн байна. [...] оог хашхаралдаа гар[...] эб найрамдал хангаха[...] эрилтэ хэнэб, тэдэние[...] ень газова камерта [...] бди гэжэ тэдэнэр зана[...] «Америка буу зэбсэгээ[...] ряа!» гэжэ байжа фаш[...] полициин харуулай [...] хашхаралдаа.

Ядерна зэбсэг түргэ[...] рихо, буу зэбсэг яара[...] түхеэрэлгые болюул[...] уряалhан телеграммы[...] гай президент Дж. Ке[...] СССР-эй Министрнүү[...] ведэй Түрүүлэгшэ Н. [...] щевто митингдэ хаба[...] эльгээгээ.

Редакторай ор[...]
М. Н. НИ[...]

Манай адрес, телефону[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. [...]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редакт[...] 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной ж[...] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского [...] тельства—47-59, промышленности, транспорта, информ[...] 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, [...] и рабселькоров—40-49, отдел переводов и коррект[...] — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугор[...] переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку[...] Бурятской АССР.

Н00945. Зак. № 3[...]